

Bohoslužebná agenda

Církev bratrská

Agenda Církev bratrské

Bohoslužebný řád

Předmluva

Církev bratrská měla doposud malou bohoslužebnou agendu uvnitř svého Řádu. Tato agenda obsahovala několik stručných instrukcí ke shromážděním a formuláře k některým bohoslužebným příležitostem. Postupně se ukazovala potřeba hlubšího a širšího zpracování bohoslužebné agendy pro život církve v měnícím se světě. Na několika konferencích zazněly výzvy, aby agenda byla nově zpracována. Studijní odbor byl pověřen tímto úkolem Radou Církev bratrské. Církev bratrská navazuje na tradici svobodných reformovaných církví a je ve svém vývoji ovlivněna dědictvím bratrské reformace, probuzeneckých hnutí a soudobým evangelikálním hnutím. V posledních letech vzrostl počet sborů a v nich se zapojilo do služby mnoho nových pracovníků. Jestliže bereme vážně vliv bohoslužby na naši víru a vliv naší víry na společenství a jeho bohoslužebné projevy, pak je třeba se liturgikou odpovědně zabývat. Žijeme v době, kdy se rozšířilo spektrum různých spiritualit – prožívání a projevů osobní zbožnosti. To má vliv i na náplň a způsob bohoslužebných shromáždění. K některým bohoslužebným příležitostem proto tato agenda uvádí více variant formulářů, aby bylo možné vedení shromáždění přizpůsobit místním potřebám.

Církev bratrská měla od svých počátků velmi volnou liturgii. To jí i dnes dává potřebnou flexibilitu a variabilitu v bohoslužbě. Je zde ale jedno velké nebezpečí. Svoboda v bohoslužbě se snadno může měnit ve svévoli a snaha vyjít vstříc soudobému posluchači nás může otevřít duchu doby a postupně tlačit mimo biblické základy a tradici otců. Nemůžeme se vyhnout liturgické diskusi v ekumenickém rozměru Evropy a světového křesťanství. Ani v naší zemi nejsme sami. Církev bratrská byla vždy otevřena ekumenickému rozhovoru nad Biblií i v oblasti bohoslužebné praxe. Z těchto důvodů předkládáme Církvi bratrské tuto agendu s přáním, aby byla tvořivě používána a přinášela inspiraci i pomoc pro život sborů a skrze ně pro naplnění svěřeného misijního poslání. Nezapomínejme, že bohoslužba církve má svůj důležitý misijní rozměr.

Pavel Černý, jménem Studijního odboru Rady Církev bratrské, prosinec 2013

1. Co jsou agenda a liturgie?

Agenda je bohoslužebná kniha církve a je určena pro přípravu a vedení shromáždění místního sboru, shromáždění mezisborových i ekumenických. Pomoc a povzbuzení víry v ní mohou nalézt také ti, kteří vedou domácí skupiny i ti, kteří připravují domácí pobožnosti se svými rodinami a přáteli. Všichni věřící jsou povoláni oslavovat Pána Boha ve svých modlitbách a písních, vyznávat hříchy, děkovat Bohu a přimlouvat se za své duchovní sourozence, za sbor, za církve, za národ, svou zemi i svět. Agenda obsahuje formuláře pro jednotlivá shromáždění u Božího slova, pro slavení Kristových svátostí i pro různé svátky církevního roku. Formuláře zahrnují shromáždění svatební, pohřební, uvedení staršovstva, ordinaci kazatelskou, ordinaci diakonskou, instalaci nového kazatele a slib nově zvolené Rady CB. Agenda chce být pomocí všem, kteří bohoslužebná shromáždění vedou, připravují a kteří o nich na základě Písma i církevní tradice přemýšlejí. Agenda přináší podněty a návrhy pro prohloubení bohoslužebného života církve.

Slovo **liturgie** je odvozeno z řeckého slova *leitourgia* – služba. Je to slovo Nového zákona užívané pro službu Pánu Bohu i lidem. Při společné bohoslužbě Pán Bůh slouží nám lidem, ale také my jako „svaté kněžstvo“ sloužíme jemu a jeden druhému. Společná bohoslužba – liturgie nemůže být bez určitého pořádku, řádu a pravidel, jak již dobře rozpoznala bratrská reformace a zachytila to ve svých řádech.¹ Jan Amos Komenský odkazuje celé církvi Řád Jednoty jako velké dědictví.² Není divu, protože v liturgických pořádcích se odráží mnoho z našeho porozumění Božímu slovu.

Význam liturgie spočívá v tom, že velmi výrazně formuje naši víru. Platí staré vyjádření: *lex orandi lex credendi* (zákon modlitby je zákonem víry). Naše pojetí bohoslužby, modlitby a zbožnosti ovlivňuje a formuje naši víru a to, co věříme, se zase odráží v liturgii naší bohoslužby. Vědomé úsilí o vyváženou bohoslužbu nestojí v protikladu ke svobodě Ducha, tak jako ani Duch svatý nestojí v protikladu k řádu.

Podstatným prvkem liturgie je radost. „...ať se zaraduje srdce těch, kteří hledají Hospodina“ (Ž 105,3). Radost má být podstatným rysem našeho shromažďování k bohoslužbě, jak to bylo samozřejmé pro první křesťany: „Každého dne přebývali svorně v chrámu, po domech lámali chléb a dělili se o jídlo s radostí a upřímným srdcem. Chválili Boha a byli všemu lidu milí“ (Sk 2,46n). V liturgii se připomínají Boží spasitelné činy, prožívá se Boží pomoc pro přítomnost a až tu prozařuje něco ze slavné budoucnosti. Liturgie je radostí a vyjadřuje, že se těšíme, až jednou uvidíme Boha takového, jaký je, a naše radost bude skutečně naplněna. Z této perspektivy ani smuteční bohoslužba loučení není jen pláčem nad mrtvými, ale koná se s jistotou vzkříšení, jehož je Ježíš Kristus prvotinou. V liturgii církve se protíná horizontála společenství věřících s vertikálou společenství se svatým Bohem.

¹ Např. In: GINDELY, A.: *Dekrety Jednoty bratrské*. I. L. Kober, Praha, 1865 (obsahuje různé Řády Jednoty bratří českých). ŘÍČAN, R.: *Dějiny Jednoty bratrské*. Kalich, Praha 1957, kap. 20. Život v řádu a kázni, s. 311-337.

² KOMENSKÝ, J. A.: *Kšaft umírající matky Jednoty bratrské*. Dětský domov Komenského v Táboře, 1945, s.

2. Bohoslužba v Písmu svatém

Pro náplň i pořad křesťanských shromáždění se od počátků církve užívá slovo liturgie. Je to jeden z biblických termínů, které vyjadřují smysl a obsah křesťanských shromáždění. Liturgie znamená službu a uctívání. Pán Bůh ze své milosti slouží nám lidem a Kristova církev slouží svému Pánu.

V Písmu máme mnoho slov o bohoslužbě. Ve Starém zákoně je bohoslužba názorným příkladem toho, jak se Izraelci učili chápat, kdo je svatý Hospodin a kdo je hříšný člověk. Starozákonní chrámová liturgie byla důstojná a měla svá přesná pravidla. Nebylo jedno, kdo do chrámu vstupuje, kdo bohoslužbu vede, kdo slouží, kdo přináší oběti. Záleželo na přesném postupu, na oblečení kněží, na izraelských svátcích apod. Ve Starém zákoně jsou zmíněna důležitá místa setkání s Hospodinem, která určila místa bohoslužby (např. Bétel, Gilgál, Sinaj, Beer-šeba, Mória, Jeruzalém). Hospodin byl uctíván zvláště o Šabatu a o izraelských svátcích. Při starozákonní chrámové bohoslužbě bylo důležité dodržování postupů a pravidel zprostředkovaných Božím zjevením a předložených Písmem svým. Později se vyvinula bohoslužba synagogální, která také měla svá určitá pravidla a zvýrazňovala čtení biblických textů, jejich výklad a modlitby. Středem modliteb a hymnů byl Hospodin ve svých stvořitelských a vykupitelských činech.³

Kniha žalmů je velkým zdrojem a inspirací pro bohoslužbu církve. Dodnes rozšiřuje hranice našeho vnímání Hospodina a povzbuzuje k vyjádření celého spektra lidských emocí v bohoslužbě. Nová píseň, ke které nás vyzývají žalmové introity (úvody), nemusíme chápat ve smyslu časovém, ale především ve smyslu autentického prožívání nových setkání s Hospodinem. I starý žalm může zaznít nově při vyjádření setkání věřících s jejich Pánem.

Nový zákon přichází s některými zásadními změnami ohlášenými Ježíšem: „...přichází hodina, kdy nebudete ctít Otce ani na této hoře ani v Jeruzalémě....přichází hodina, ano již je tu, kdy ti, kteří Boha opravdově ctí, budou ho uctívat v Duchu a v pravdě. A Otec si přeje, aby ho lidé takto ctíli.“ (J 4,21-23) Od Kristovy oběti, slavného vzkříšení a vylití Ducha svatého dochází k podstatným změnám v bohoslužbě. Nejsou již svatá místa a je možné Pána Boha uctívat kdekoli, kdykoli a různými způsoby. Nový zákon se nápadně často vyhýbá popsání formy bohoslužby. Podobu bohoslužby církve známe jen z letmých a neúplných zmínek v knize Skutků sv. apoštolů a v epištolách. Od počátku se ukazuje, že tato bohoslužba na sebe bere rozmanitou podobu podle toho, zda probíhá v Jeruzalémě, Antiochii, Efezu, Korintě či Tesalonice. Na druhou stranu můžeme s určitostí nacházet vliv Izraele a to především v podobě synagogální bohoslužby. Bohoslužba je vedena pověřenými služebníky – představenými, staršími (presbytery) a biskupy. V Novém zákoně můžeme najít následující prvky bohoslužby: Čtení Písma, výklad, modlitby a písně, objevují se prorocké aktualizace, osobní svědectví, slova moudrosti a povzbuzení, zprávy ze života církve nebo z misie, konají se finanční sbírky a pěstuje se společenství víry, naděje a lásky.

Z novozákonních textů se dozvídáme o sborovém pojetí bohoslužby, kdy se každý účastník něčím podílí. Bohoslužba má mít řád, lidé nemají mluvit jeden přes druhého a nikdo nemá bránit v bohoslužbě druhým. Vedení společenství – církve, je zodpovědné za to, aby bohoslužba byla smysluplná a aby budovala. Na bohoslužbě se podílí celá osobnost člověka, včetně lidských emocí. Nikdy ale nemá být umlčen rozum, protože právě přes naše myšlení

³ Např. Ex 15, Dt 32, Sd 5, 2Sa 22 aj.

k nám přicházejí instrukce a výklady Božího slova. V Novém zákoně nacházíme vznikající a formující se liturgii prvních sborů a také první zápasy o krásnou, smysluplnou a důstojnou bohoslužbu. Důležité je, abychom neoddělovali liturgii církve od života jednotlivých účastníků bohoslužby. Ten, kdo uctívá Hospodina při bohoslužbě, snaží se žít svůj všední život jako její pokračování v profánním prostoru. „Vybízím vás, bratří, pro Boží milosrdenství, abyste sami sebe přinášeli jako živou, svatou, Bohu milou oběť; to ať je vaše pravá bohoslužba“ (Ř 12,1).

Bohoslužebná liturgie zachycuje jednotlivé části a řád křesťanského shromáždění. Každá bohoslužba církve, ať již je volná a neformální, či pevněji sevřená a formálnější, je výrazem našeho pochopení Božího slova. Zpravidla věnujeme pozornost zvěstovanému Slovu a společným písním. To je jistě důležité, ale ani ostatní části bohoslužby nesmíme zanedbávat. Do bohoslužby patří také modlitby, osobní svědectví, aktuální výzvy, povzbuzení, napomenutí, finanční sbírka i zprávy z křesťanské misie. Celá bohoslužba má být oslavou Božího majestátu a budováním Kristova těla. To znamená, že všechny její části jsou jednotlivými kaménky do mozaiky celkové liturgie. Z tohoto pohledu je liturgie uměleckým dílem a svědectvím o našem vztahu k Bohu, k církvi i k hostům, kteří se bohoslužby účastní.

3. Církevní rok

Církev se vždy snažila, aby uctívání a zvěstování při bohoslužbách reflektovalo celý obsah biblické zvěsti. Jestliže se nám Bůh dal poznat jako Otec, Syn a Duch svatý, pak nepochybně biblicky založená liturgie má odrážet trinitární rozměr ve vztahu k Bohu. Mnoho biblických událostí je zachyceno na pozadí izraelských svátků (pesach, letnice). Rok ve Starém zákoně je obepnut celou soustavou svátků, které vyučovaly Boží lid a zároveň byly příležitostí ke slavení Hospodina a projevům vděčnosti za dějiny spásy. Není proto překvapivé, že v církvi, která se zrodila ve výhni Letnic, byl postupně vytvořen křesťanský církevní rok, zachycující hlavní události dějin spásy z christocentrického pohledu.

Církev může uctívát a slavit kdykoli. „Zmrtvýchvstalý Kristus činí lidský život nepřetržitým svátkem“ (Athanasius). My dnes žijeme v době, kdy lidé neumí truchlit, ani slavit. Příliš velký důraz je položen na výkon. „Každé naše jednání má v sobě něco napjatého, hektického a musí stále prokazovat svou užitečnost.“⁴ Svátek a slavení se jeví jako něco neužitečného, podobně jako láska. Jakoby slavení a svátek rušily naše předem naplánované sborové programy a odváděly pozornost od požadované proměny společnosti. Je zřejmé, že prvotní církev byla přesvědčena, že už nemusí podávat žádné výkony, protože to rozhodující už udělal Pán Bůh v Ježíši Kristu. Prvotní církev neočekávala spásu a smíření od vlastních výkonů, ale od Krista. Scházela se ve společné liturgii k děkování, chválení, zpívání, zvěstování a k vyznávání svých vin. Slavení znamená zastavení se, obrácení se k druhému člověku, spojení s minulými generacemi věřících a otevírání naděje pro společnou budoucnost Božího království. Bohoslužebné shromáždění se vždy chápalo jako sváteční shromáždění a jeho liturgické dění jako oslava Božího díla záchrany. Ve slavení má své důležité místo i připomínka utrpení a ke slavení mají být přizváni i trpící. Je zřejmé, že slavení

⁴ RICHTER, K.: *Liturgie a život*. Vyšehrad, Praha 1996, s. 48

nesnese tlak a popohánění či uměle vytvářené nálady. Slavení má vycházet ze srdce vděčného za Boží dílo, tak jako to vidíme v příběhu o hříšnici, která pomazala Ježíšovy nohy vzácným olejem (L 7,36-50).

Církevní rok je určitou pomocí, abychom ve své svobodě nezapomněli na základní události spásy a nepřestali vnímat a zvěstovat celou Boží vůli (Sk 20,20). Církevní rok tvoří padesát dva neděle, které ho obepínají připomínkou Kristova vzkříšení. K nim patří trojina velkých svátků, které tvoří páteř celého církevního roku.

První slavnostní okruh roku je **vánoční**. Přípravu tvoří **čtyři adventní neděle** předcházející před 25. prosincem. Jsou to neděle adventní, kterými církevní rok začíná a obrací naši pozornost do budoucnosti a k přípravě na Kristův druhý příchod. Čekáme příchod Mesiáše, který znovu přijde, ale tentokrát v moci a ve své slávě. Na to je třeba se připravovat v pokání a v korekci svého života. **Advent** pak vrcholí 25. prosince svátkem Kristova narození, kam církev položila datum narození Mesiáše. Skutečné datum Ježíšova narození neznáme, ale církev položila tento svátek na období slunovratu, patrně proto, aby pomohla lidem slavit místo návratu delších dnů se slunečním svitem, příchod skutečného Ježíšova světla. **Vánoční svátky** jsou také nazývány **svátky inkarnace – Božího vtělení**. Je to velké svátky, který nám přináší biblickou zvěst o tom, že Bůh se stal člověkem. Noc z 24. na 25. prosince připomíná Ježíšovo narození v Betlémě a následuje Hod Boží vánoční. Druhý vánoční svátek bývá spojován se Štěpánem, prvním mučedníkem církve. Je to připomínka, že o Vánocích nejde jen o teologii slávy, ale také o teologii kříže. Již samotné Ježíšovy jesle stojí pod stínem kříže. Východní část církve připomínala narození Kristovo 6. ledna. Tento svátek později dostal jméno *Epifanie – Zjevení Páně*. Připomínáme si, že narozený Mesiáš byl zjeven nejen své rodině a izraelským pastýřům. Přišli se mu poklonit také zástupci ostatních národů reprezentovaných mudrci z východu.

Druhý slavnostní okruh tvoří **Velikonoce**. Tyto svátky zjevně slavila církev od samotného počátku své existence, protože byly zasazeny do židovských svátků *pesach*, které připomínaly vyvedení Izraele z Egypta. Velikonoce jsou svátky pohyblivými a jejich datum určuje vždy neděle po prvním jarním úplňku. Podle data Velikonoc se řídí také doba příprav, která obsahuje čtyřicetidenní postní období. Toto období bývá nazýváno také jako pašijní, protože se věřící připravují na Velikonoce připomínáním pašijních příběhů o Ježíšově utrpení. Čtyřicetidenní doba přípravy obsahuje šest postních nedělí. Poslední postní nedělí je Květná (palmová) neděle s připomínkou Ježíšova vjezdu do Jeruzaléma. Půst bývá spojován dále s tzv. Popeleční středou, kdy duchovní ve středověku sypali věřícím popel na hlavu a připomínali: „Prach jsi a v prach se obrátíš.“⁵ **Zelený čtvrtek** připomíná ustanovení eucharistie – svaté večeře Páně, **Velký pátek** Ježíšovo ukřižování a **velikonoční neděle** je pak svátkem slavného vzkříšení. Čtyřicet dní po neděli vzkříšení je svátek **Nanebevstoupení Páně**, který vychází vždy na čtvrtek. Proto bývá častěji opomíjen. Jeho význam je ale velký a je vhodné tento svátek připomenout v týdnu, nebo předcházející či následnou neděli. Nanebevstoupení je vlastně intronizací Krále. Oběť byla přijata a Ježíš – Boží Syn opět odchází do nebeské slávy, aby usedl na pravici Boží.

Okruh **svatodušní** neboli letniční, má jen krátkou přípravu. Jeho středem je Boží Hod svatodušní, který se slaví v neděli a vychází na padesátý den po velikonoční neděli. Církev

⁵ Gn 3,19

připomíná vylití Ducha svatého na apoštoly a duchovní zmocnění ke svěřenému misijnímu poslání. Také tento svátek je židovského původu a slavil se na oslavu první sklizně a později jako slavnost vydání Zákona. Jako jeden ze tří hlavních svátků mají i Letnice jeden sváteční den navíc – svatodušní pondělí. Letnicemi – svátky svatého Ducha – se doplňují svátky tří osob Boží trojedinosti a křesťanská církev si po nich připomíná následující neděle jako neděle sv. Trojice.

Z dalších svátků můžeme ještě zmínit **Památku zesnulých**. Církev tím připomíná, že k ní patří nejen ti, kteří jsou dosud na trati k Božímu království (církev bojující), ale také i ti, kteří již svůj životní běh dokonali a patří k církvi zvítězilé. Společenství svatých míří až za hranice smrti a je výrazem spojení s celou církví oslavující Krista.

Církev v různých zemích mají ještě i své významné dny, které bývají připomínány. U nás to je příchod a dílo věrozvěstů Cyrila a Metoděje (5. červenec), kteří se stali významnými nástroji rozšíření a upevnění křesťanství v naší zemi. Významným zůstává připomínka díla a mučednické smrti Mistra Jana Husa na kostnické hranici (6. červenec). Den světové reformace (31. Říjen) je připomenutím 95 tezí, které Martin Luther přibil na dveře kostela v německém Wittenberku.

Církevní rok nebyl vytvořen, aby nás omezoval, ale aby nás vyvedl z naší zapomnělosti a časté jednostrannosti a to svým důrazem na vyváženost biblického poselství pro církev a její službu. Pro křesťana je slavností každý den prožívaný s Kristem. Přesto náš pracovní rytmus potřebuje šest dní práce a den odpočinku. Podobně náš církevní rok potřebuje svátky i s jejich rituály a slavnostmi. V těchto svátcích se připomínají a aktualizují největší události dějin spásy. Ve slavení svátků přichází Boží požehnání k nám a svátky jsou příležitostí k předávání evangelia našim dětem, přátelům i společnosti, ve které žijeme.

V různých křesťanských tradicích jsou používány pro jednotlivé neděle vybrané biblické texty - perikopy, které mapují svátky i mezidobí mezi nimi. Takové perikopy najdeme v Bratrských heslech a také na nejrůznějších internetových stránkách.⁶

4. Křesťanské shromáždění

Teologie křesťanského shromáždění se dotýká středu liturgické praxe křesťanských církví a současného liturgického hledání. Pro protestantské církve je jednou z důležitých hodnot liturgická svoboda. Církev bratrská se zrodila ve druhé polovině 19. století nejen jako církev protestantská – evangelická, ale byla od počátku v opozici k lidovým projevům církve. Odtud pramení jistý odpor k pevné liturgii, který vyústil v naprostou svobodu jednotlivých sborů pro liturgickou tvorbu. To je velkou výhodou, ale může se to stát i problémem, pokud se svoboda zvrhne ve svévoli. Ta hrozí, když budeme v církvi opomíjet biblický základ křesťanského shromáždění a také dva tisíce let zkušeností a zápasů křesťanské církve. V dnešní době se zřetelně ukazuje, že misijní ozvučnost mohou mít jak soudobá liturgická ztvárnění bohoslužby, tak také i klasické a tradiční formy. Duch kam chce, věje, a nemůžeme ho

⁶ Různé druhý perikop najdeme např. na stránkách evangelické liturgické obnovy COENA: <http://www.coena.cz/propria/>, Podle Bratrských hesel na: <http://hesla.dulos.cz/hes08per.htm>

připoutat jen k určitému modelu bohoslužby. Ukazuje se jako moudré a přínosné zabývat se bohoslužbou v ekumenickém kontextu a čerpat vše, co je v souladu s Písmem a osvědčeno v církevní tradici. Tato tradice přináší reflexi liturgie a inspiruje svými poznatky a zkušenostmi v dlouhodobé perspektivě služby církve.

Klasické stavební kameny bohoslužby užívané od starověku reformace nezrušila a ponechala je v platnosti. Bohoslužba začíná prosbou o Boží smilování (**Kyrie eleison – Pane, smiluj se**). Poté navazuje radostná a vděčná chvála (**Gloria – sláva**). Po zvěstování církev odpovídá vyznáním víry – **Krédo** (je možné vyjádřit Apoštolským vyznáním, nebo Nicejsko-cařihradským vyznáním, vhodnou vyznavačskou písní či modlitbou). V přípravě na sv. večeři Páně se církev přibližuje ke svatému Bohu a zpívá, nebo recituje tzv. **Sanktus** – „Svatý, svatý, svatý je Hospodin zástupů, celá země je plná jeho slávy“ (Iz 6,3). Navazuje část nazývaná **Agnus Dei – Beránku Boží**, který snímáš hříchy světa, smiluj se nad námi! V ní se účastníci křesťanského shromáždění sklánějí a vítají toho, který ve svém svatém Duchu přichází, aby dával sama sebe. Tyto části obepínají bohoslužbu a jsou pomocí, abychom nepropadli svévoli a na něco zásadního nezapomněli.

Každý kazatel i starší sboru si klade otázku, zda naše bohoslužba církev sjednocuje či rozděluje. Co je v bohoslužbě konstantou a nesmí chybět a co je proměnnou a může se měnit pod vlivem kultury, ve které žijeme? Pro některé je dnes bohoslužbou zvláště důraz na studium Božího slova a následné instrukce. Pro jiné je bohoslužba především uctíváním Boha a zkušeností setkání s jeho majestátem. Někteří rádi vyjadřují své emoce a lásku k Bohu viditelným způsobem, jiní preferují skrytější a rezervovanější formu. Naše bohoslužba má jistě zahrnout – *lex orandi, lex credendi* – zákon modlitby i zákon toho, co věříme. Křesťanské shromáždění je vírou v pohybu. Nejde nám jen o přednesení kázání, ale jde i o svědectví a formující zkušenost Boha v našem nitru. Bohoslužba oslavuje Krista, projevuje se v ní Boží aktivita a lidé odpovídají na Boží iniciativu svou vírou a otevřeným srdcem.

Stálou otázkou, která nás provází je, zda naše bohoslužba ovlivňuje náš všední život a každodenní následování Krista. Způsob našeho všedního života je „*liturgií po liturgii*“⁷ křesťanského shromáždění.

5. Znamení, symbol a rituál

Každá bohoslužba, ať si to uvědomujeme či ne, je odkázána na určitá znamení, podobně jako komunikace celé lidské společnosti. Každé poznávání je spojeno s našimi smysly. Ani naše společné setkání s Bohem není myslitelné bez různých znamení a symbolů. Kristus, jako vtělené Slovo, se stal znamením Boží blízkosti. Podobně i jeho tělo – církev, je znamením spásy, které je v současném světě nabídnuto všem lidem. Je pravdou, jak to vyjádřili někteří křesťanští myslitelé, že člověk dnešního průmyslového věku ztratil něco ze schopnosti lépe chápat a prožívat liturgii.

⁷ ČERNÝ, P.: Teologie křesťanského shromáždění. *Theologia vitae*. Roč. 1, č. 2/2008, s. 131

Na druhou stranu i současná společnost používá znamení jako jsou např. vlajky, různé druhy oblečení, uniformy, k narozeninám dává květiny a dárky, za vítězství dává sportovcům medaile a poháry, konají se vojenské, hasičské a sportovní přehlídky a slaví se státní svátky.

K vyjádření víry ve společném shromáždění slouží rituál, opakující se způsob jednání, který je typický pro vyjádření něčeho společného. I v prvotní církvi apoštolské doby nacházíme znamení a rituály např. ve vkládání rukou, mazání olejem, podávání kalicha a lámání chleba. Problémem bývá, že zdůrazňování nedůležitých znamení, může zastřít znamení podstatná. Proto je třeba bohoslužebné texty i rituály upravit tak, aby byly srozumitelné a vyjadřovaly to svaté, čeho jsou znameními. Mají být přiměřené chápavosti víry, mají na sobě nést odlesk vznešené prostoty, být stručné, průhledné a prosté zbytečných opakování.⁸

Podstatným znamením je v bohoslužbě především shromážděné společenství věřících, kteří liturgii slaví. Zde podle evangelia vystupuje do popředí zvěstování Božího slova a slavení svátostí.

6. Bohoslužba Církve bratrské

Jádrem sborového života v Církvi bratrské jsou bohoslužebná shromáždění. V nich se zvěstuje Boží slovo především kázáním a službou svátostmi. Na toto Boží oslovení církev odpovídá vzýváním a chválením Pána v modlitbách a písních. Shromáždění sboru jsou tedy místem společenství s Bohem a církví a příležitostí k pěstování sborového společenství (1J 1,3). Shromáždění jsou otevřena i pro nevěřící a hosté jsou v nich srdečně vítáni.

Kázání a svědectví mají být srozumitelná, zaměřená nejen ke vzdělání církve, ale i misijně. Ke společným modlitbám má být dána příležitost všem bratrům a sestrám v různých shromážděních. Kromě zpěvu celého shromáždění se zařazuje i služba zpěvem a hudbou, případně recitace vhodné poezie nebo dramatické zpracování biblických či ilustračních příběhů. Doporučuje se brát v úvahu hlavní svátky církevního roku. Podle povahy, obsahu a zaměření zvěsti jsou shromáždění nedělní, evangelizační, shromáždění mládeže, biblické a modlitební hodiny a shromáždění příležitostná, jako např. křestní, svatební, pohřební, instalační, ordinační a sborové dny.

Vedením shromáždění je pověřen kazatel nebo jiný k tomu obdarovaný člen staršovstva či sboru. Podle biblické zásady, se má v církvi vše dít „*slušně a podle řádu*“⁹, a proto volná shromáždění bez vedení pověřenou osobou nekonáme.

Kazatelé nemají předepsán zvláštní bohoslužebný oděv. Přesto pro vedení nedělní bohoslužby je vhodné, aby sloužící byl slavnostně oblečen a to zvláště, když je slavena sv. večeře Páně. Mnohé předáme slovy, ale překvapivě mnoho předáme také prostřednictvím svého vystupování. S tím souvisí také zevnějšek a upravenost toho, kdo veřejně vystupuje při bohoslužbách v církvi i na veřejnosti. Pro mimořádné bohoslužebné příležitosti mohou

⁸ Srov. RICHTER, K.: *Liturgie a život*. Vyšehrad, Praha 1996, s.46n

⁹ 1K 14,40

kazatelé použít běžný liturgický oděv (např. křestní či slavnostní talár) s ohledem na kulturu, církevní i ekumenické zvyklosti.¹⁰ Na veřejnosti, zvláště při pohřbech, svatbách a např. ve věznicích a zdravotnických zařízeních, může být rozpoznávacím znamením služebníka Božího slova a Kristových svátostí pastorský kolárek.¹¹

7. Místo bohoslužby

Shromáždění se konají v modlitebnách, v kostelech, v pronajatých prostorách, bytech a výjimečně, zejména při křtech ponořením, i ve volné přírodě; evangelizační shromáždění se mohou konat i na ulicích a veřejných prostranstvích.

Modlitebny a kostely jsou zařizovány účelně, bez nákladné a okázalé výzdoby. To ale neznamená, že zde nemá místo vkusné zpracování a umělecké prvky. V interiérech mohou být použity křesťanské symboly, biblické verše a vkusná výzdoba. Modlitebny nemají působit jako klubovny či kina a mají být, pokud možno, důstojným a příjemným bohoslužebným prostorem. Zejména je třeba dbát na čistotu a pořádek v sálech modliteben, ve vstupních i přílehlých prostorách. Naše modlitebny a kostely nejsou sakrálními prostory, v nichž by nebylo možno i hlavní sál víceúčelově využívat. Ve sborech, kde k tomu vznikají dobré příležitosti, stavíme architektonicky moderně pojaté modlitebny a kostely, které svým exteriérem i interiérem oslovují dnešního člověka.

K duchovnímu vzdělávání, k modlitbám a z misijních důvodů se konají i menší shromáždění v domácnostech členů nebo na jiných vhodných místech. Tato shromáždění ve skupinkách nemají kolidovat se shromážděními sboru a má je vést duchovně zkušený bratr či sestra.

8. Jednotlivé části bohoslužby

1) *Introit – vstupní slovo*

Jak společné shromáždění zahájit? Forma bude jistě přizpůsobena prostředí a velikosti sboru. Bohoslužby je vhodné zahájit biblickým veršem. Však je to náš Pán, který k nám svým slovem mluví. Pokud shromáždění ví, že se zahajuje Božím slovem, je možné čekat, že se na zahájení ztiší a Písmo svaté určí duchovní rozměr bohoslužby. Vstupní slovo může být také obsaženo ve zpívané písni. Vstupní verš je možné vybírat z žalmového pokladu i z dalších

¹⁰ Talár může být vhodný také z estetických důvodů tam, kde se křtí v baptisteriu modlitebny a křtenci používají bílá křtící roucha.

¹¹ Kolárek – angl. „dog-collar“ je vlastně obojek pro psa, který vyjadřuje, že jeho nositel je veden. Nemůže si dělat to, co chce, ale je na obojku. Křesťanský služebník je veden svým Pánem. Kolárek dnes bývá také označením vězeňských a vojenských kaplanů ve službě. Kolárky běžné užívají katoličtí i evangeličtí duchovní tam, kde je to vhodné.

biblických knih. Vhodným úvodem bývá verš oslavný, který vede k adoraci, nebo ujišťuje o Boží milosti a lásce. K Božímu slovu může shromáždění na počátku povstat.

2) Pozdrav - salutatio

Kromě biblického introitu je vhodné také pozdravit a přivítat účastníky bohoslužby. Pozornost pozdravu je zaměřena na konkrétní společenství. K přivítání může být připojeno slovo z apoštolských pozdravů v epištolách, které často vyjadřuje přání milosti a pokoje. Podle zvyklostí může na pozdrav toho, kdo vede bohoslužbu, shromáždění odpovědět.

3) Písmo svaté v bohoslužbě

Písmo svaté má v křesťanském shromáždění důležité a ústřední místo. Je to proto, že při bohoslužbách jsou biblické texty základem výkladů a zvěstování. Do tohoto zvěstování vstupuje vzkříšený Pán a oslovuje svým Duchem shromáždění, které čeká na jeho slovo. Ti, kteří zvěstují, ustupují do pozadí, aby se skrze ně mohl oslavit Kristus. Shromáždění odpovídá na evangelium v modlitbách a písních. Kázání evangelia, modlitby a písně jsou spolu se svátostmi to nejdůležitější, co se ve shromáždění děje. Apoštolé podtrhli právě tuto službu v církvi, když pověděli: „*My pak budeme i nadále věnovat všechn svůj čas modlitbě a kázání slova.*“¹²

Původně církvi sloužil Starý zákon jako Písmo, evangelijní příběhy se vyprávěly a epištoly připomínaly. Jak se církev časově vzdalovala apoštolské době, ukázala se potřeba evangelijní příběhy zaznamenat a zvěstovat je živým slovem. Reformace zdůraznila to, co obsahuje Ř 10,14: „A jak mohou uvěřit v toho, o kom neslyšeli? A jak mohou uslyšet, není-li tu nikdo, kdo by ho zvěstoval?“ Důraz na kázání – živé zvěstování evangelia – nepopírá, že i k pouhému čtení Písma se Kristus přiznává Duchem svatým a oslovuje shromáždění. Jako dobrá se ukazuje zásada číst z Písma více oddílů. Pokud zvěstujeme z Nového zákona, číst také starozákonní text a obráceně. Čtení Písma je dobré si připravit a číst zvolna, zřetelně a s vhodnou intonací. Je dobré ve společenství sboru vyhledat a zapojit ty, kteří jsou schopni dobře a s porozuměním číst Písmo svaté na veřejnosti.

Písmo, které čteme a vykládáme při bohoslužbách, bylo církvi kanonizováno jako základ jednoty Kristova lidu. V uznání autority Písma svatého a s uznáním jeho výjimečného ústředního postavení jsme zajedno se všemi křesťany nejruznějších konfesí. Kdykoli ve shromáždění s modlitbou otvíráme Písmo, abychom z něho četli a zvěstovali, smíme čekat na Ducha svatého a Kristovu přítomnost.

Nejstarší formou čerpání z Písma je čtení Bible na pokračování (*lectio continua*). Tímto způsobem se vyjadřovalo, že při křesťanských shromážděních mají postupně přijít ke slovu všechny části Písma svatého. Tento způsob volby postupných biblických lekcí používal J. Kalvín v Ženevě a H. Zwingli v Curychu. Dávali tak výraz svému pojetí *Sola scriptura* – pouhým Písmem. Výklad textů volených z jedné knihy umožňuje kazateli i sboru pronikat hlouběji do biblického textu a vidět zvěst v kontextu celků a jednotlivých biblických knih. Postupné probírání biblických textů nás také vede k celému Písmu a musíme se tak zabývat i texty, které nám nejsou hned blízké a srozumitelné.

¹² Sk 6,4

Druhým způsobem výběru textů jsou zmíněné soustavy církevních perikop na jednotlivé neděle. Třetím způsobem je snaha kazatelů a dalších zvěstovatelů přinášet aktuální slovo a střídat biblické texty podle situace, v reakci na problematiku církve a okolní společnosti. Při dlouhodobém užívání tohoto způsobu se však může stát, že se zvěstování stane jednotvárným a bude odpovídat vkusu a duchovnímu zápasu konkrétního člověka. Církev je povinna zvěstovat celou vůli Boží (Sk 20,20) a nikoli jen určité části Písma.

Doporučujeme několik systémů církevních perikop, které jsou umístěny např. na webových stránkách Evangelické teologické fakulty Univerzity Karlovy:

<http://www.etf.cuni.cz/peri/index.cgi?l=c>

4) Vyjádření lítosti nad hříchem a prosba o smilování (Kyrie eleison)

Jak nás učí pohled do dějin liturgie, před úvodní písní či úvodními písněmi chval (tradiční Gloria) má stát společné vyznání vin a prosba o Boží smilování a odpuštění (Kyrie eleison). Teprve s očištěným svědomím je člověk způsobilý oslavovat Boží dobrotu a majestát.

Samotné pokání je dílem Ducha svatého v lidském srdci. My ale můžeme při bohoslužbě vést k lítosti nad hříchem. K tomu může sloužit kající modlitba, ve které jsou zástupně vyznávány hříchy v životě lidí, církve i společnosti. Vyznání hříchů je možné vyjádřit také čteným textem z Bible či vyzpívat ve vhodně volené písni. Tam, kde se nevyjadřuje lítost nad hříchem, je nebezpečí povyšování lidského ega a tím růstu pýchy a arogance.

5) Písně chval (Gloria – sláva)

Je dobře, že se v posledních letech rozšířily písně chval. Zpívají se písně chval z Křesťanského kancionálu, ale také mnoho dalších soudobých chval z různých zpěvníků. Evangelium je tak úžasné, že chvála plně patří do křesťanského shromáždění. Ze svědectví Písma vyplývá, že Boží lid nebyl skoupý na vzdávání chvály Hospodinu. Ve starozákonní době znělo mnoho chval a čteme o tisících Levitů a chrámových zpěváků. Také v Novém zákoně máme úžasné příklady chval vyjádřených Marií, Zachariášem, Simeonem a dalšími.

Kolik dát prostoru chválám? Jistě není dobré omezovat, ale na druhou stranu je třeba pamatovat na prostor pro další části bohoslužby. Pokud dáváme příliš velký prostor chválám, účastníci shromáždění nemusejí již mít dost sil a pozornosti pro čtení a zvěstování Božího slova. Touhu po chválách je možné řešit zařazením večerů chval a dalších shromáždění, která jsou tímto směrem zaměřena.

Písně chval (*Gloria*), znějí po počátečním vyjádření lítosti nad hříchem. Díky tomu mohou zaznívat věrohodněji a ještě radostněji.

6) Modlitby

Modlitby jsou projevem očekávání na Kristovu přítomnost i odpovědí na jeho Slovo. Modlitby a chvály jsou stejně významné jako kázání. Zvěstování evangelia se nemůže dít

jinak, než ve spojení s jeho radostným vyznáváním v modlitbě. Chválením Boha a modlitbou se shromáždění křesťanů jednoznačně liší od pouhé společenské akce. Křesťanské shromáždění se stává takovou akcí tam, kde se vedle kázání ostatní složky bohoslužby podceňují. Zvěst evangelia nelze přijímat bez díků, chval a bez pokání.

V apoštolské církvi a v církvi prvních staletí se užívalo modlitebního bohatství Písma, zejména žalmů. Žalmy svým obsahem a vroucností jednotlivých tónů přesahují dobu svého vzniku. Vedle žalmů sloužily jako modlitby chval některé starozákonní i novozákonní texty – hymny. Modlitební život církve byl nepochybně bohatý a bral na sebe podobu nejrůznějších forem. I dnes je možné se biblickými texty společně modlit, ať je již vyslovuje jeden člověk a ostatní poslouchají či jsou recitovány celým sborem. Žalmy se také v minulosti zpívaly a zpívají se dodnes a to jak ve starých, tak soudobých hudebních úpravách.

Církev bratrská má specifickou modlitební tradici s důrazem na modlitební chvíle, kdy je dán prostor komukoli z přítomných. Na začátku bohoslužeb se zpravidla modlí ten, kdo shromáždění vede. První modlitba otevírá rozhovor s Bohem a je na místě, aby byla také výrazem pokání (*Kyrie eleison* – Pane, smiluj se). Teprve po vyznání hříchů je člověk připraven začít svého Pána a Boha chválit a uctívat (*Gloria* - sláva). V počátcích Církve bratrské zde působili američtí misionáři. Po nějaké době zvládali český jazyk tak, že s pomocí druhých mohli zvěstovat to, co si předem připravili. V modlitbě ale bylo třeba reagovat aktuálně na zvěstované slovo. Z těchto důvodů se vyvinula tradice, kdy se po kázání modlí buď jmenovitě vyzvaní účastníci, nebo je otevřena příležitost k volným modlitbám z pléna. Modlitby při bohoslužbách mají být vyslovovány hlasitě a jasně, aby ostatní slyšeli a mohli se připojit svým „amen“. Zvláště při slavení sv. večeře Páně je příležitost se modlit v tichosti, v duchu. Vhodné bývají také modlitby v malých skupinách, které dají příležitost k zapojení většího počtu modlitebníků. Důležitá je také modlitba Páně, která zůstává velkým Kristovým darem církvi a také normou a inspirací našeho modlitebního života.

7) Přímluvné modlitby

Důležitou součástí křesťanských modliteb jsou přímluvy. Přímluvné modlitby ukazují na souvislost mezi zvěstováním a světem, ve kterém žijeme. Kristus vstoupil na nebesa a sedí na Boží pravici jako náš Přímluvce. Jeho dílo se stává reálnou skutečností tím, že se za nás přimlouvá, sesílá Ducha svatého a probouzí víru církve. Církev, jako „*královské kněžstvo*“ (1Pt 2,9) má podíl na Kristových modlitbách, v nichž za nás lká Duch svatý (Ř 8,26). Církev se má přimlouvat za všechny lidi, i za ty, kteří se modlit dosud neumějí, nebo nechtějí. Přímo přikázány jsou přímluvné modlitby za ty, kteří mají v rukou moc (1Tm 2,1-4). Přímluvné modlitby jsou nám výzvou, abychom nebyli ve svých modlitebních projevech sobečtí, a mysleli na nemocné, utlačované, pronásledované, hladové a další trpící. Z přímluvných modliteb mohou vyrůst nejrůznější misijní akce. V některých bohoslužbách se může jevit jako vhodná modlitba tzv. *kolekta*. Jde o modlitbu, do které jsou posbírány prosby od jednotlivých účastníků.

Přímluvné modlitby je vhodné zařadit zpravidla po kázání, nebo po slavení večeře Páně. Přímluvné modlitby po zvěstování rozšiřují prostor, abychom nezůstali pouze u modliteb, které budou osobní rekapitulací či dotážením myšlenek kázání. Přimlouváme se také za církev, za její jednotu, za věrnost Kristově pravdě, za naplnění misijního poslání v evangelizaci i diakonii. Je možné připojit i konkrétní aktuální témata místního sboru, města,

národa i země. Musíme dbát na to, abychom Pánu Bohu nevnucovali způsob, kterým má na modlitbu odpovědět. V přímluvných modlitbách se otvírá prostor k širšímu zapojení věřících. Přímluvné modlitby mají rozšiřovat modlitební horizont účastníků bohoslužby tak, aby v těchto modlitbách pokračovali i mimo společné shromáždění.

8) Zpěv církve

O zařazení zpěvu v chrámové starozákonní bohoslužbě není pochyb. Mnohé žalmy se zpívaly za doprovodu hudebních nástrojů. Pán Ježíš a učedníci zpívají na Olivové hoře (Mt 26,30). Korintští se shromažďují (1K 14,26) a někdo z nich přinese píseň. Později potřebují napomenutí, aby to byl zpěv, který by budoval. V listu Efezským (5,19) čteme o zpěvu žalmů, chvalozpěvů a duchovních písní. I když přesně neznáme význam tohoto apoštolského výčtu, je nepochybné, že církev zpívala písně staré (žalmy) i nové (patrně písně spontánní a průběžně se rodící).

Česká reformace v předstihu před reformací světovou, položila důraz na zpěv lidu při bohoslužbě a používání národního jazyka v písních. Sám Mistr Jan Hus takové písně v českém jazyce zpracoval a do bohoslužby zaváděl. Jednota bratrská je známá svými kancionály, které byly přínosem pro bohoslužebná shromáždění a zároveň posilou věřících v době pronásledování a nuceného exilu.

Reformátor Martin Luther napsal: „Hudba je čistým a úžasným darem Božím, který mne často probudil a přispěl k radosti z kázání. Hudba je Božím darem... kladu ji na nejvyšší místo hned po teologii a patří jí nejvyšší úcta.... Jen hudba, hned po slově Božím, si zaslouží, abychom ji velebili jako učitelku a vychovatelku citů lidské duše....“ Luther se odvážil i tvrzení, že Pán Bůh může „kázat evangelium dokonce i hudbou“.

Jan Kalvín byl k hudbě v jistém smyslu nedůvěřivý a vadil mu především latinsky zpívaný gregoriánský chorál a jeho malá srozumitelnost a příliš umělá forma. Společný zpěv lidu ale neodmítl a sám podpořil užívání přebásněných a zhudebněných žalmů. Zpěv těchto žalmů je ještě dnes v řadě reformovaných církví pevnou tradicí. Kalvín ve Štrasburku vydal kancionál se zhudebněnými biblickými texty a Krédem.

Společný zpěv žalmových modliteb, nejrůznějších chval, písní vyznání víry a lásky k Bohu, je důležitou součástí bohoslužby. Ve zpěvu se může spojit celé společenství účastníků k adoraci (uctívání) a vložit svá srdce do písní. Velmi důležité je, aby hudební doprovod písní byl přiměřený, aby byla zvolena vhodná rychlost zpěvu a vše aby přispívalo k zapojení přítomných do společného zpěvu. Příliš pomalý zpěv uspává a bere chuť k zapojení. Příliš rychlý zpěv není vhodný zvláště pro početnější shromáždění. Ke zpěvu shromáždění používáme Křesťanský kancionál, doplňkové zpěvníky, případně písně kopírované či promítané na viditelné místo. Pro celkové porozumění bohoslužbě pomáhá, když alespoň některé texty společných písní souvisejí s čtenými a vykládanými biblickými texty. Pokud společný zpěv vede hudební skupina, dbáme na to, aby hudební nástroje a elektrickou aparaturou zesilovaný zpěv nepřehlušil zpěv shromáždění. Být zvukařem ve sboru je důležitou duchovní službou. Zvukař má vliv na to, zda se hudební doprovod stává pouhým koncertem, nebo integrální součástí bohoslužby pro všechny generace.

Při bohoslužbách je možné zařadit zpěv pěveckého sboru, sólový zpěv, nebo píseň v podání hudebního tělesa či pěvecké skupiny. Včlenit je možné také kratší instrumentální

skladbu, která může sloužit ke ztišení a meditaci. Tyto liturgické prvky ale nesmí nahradit společný zpěv křesťanského shromáždění.

9) Kázání - homilie

Ve shromážděních platí zásada, že kázání má být výkladem biblického textu a aplikovat Písmo svaté na náš život a dnešní zápasy. Kázání nemusí a často ani nemůže vykládat všechny biblické texty, které při bohoslužbě zazněly. To by mohlo být i na překážku hloubce a jasnosti. Jeden ze čtených biblických oddílů je zpravidla textem kázání. Je vhodné, aby čtené biblické texty, výklad, písně a modlitby byly obsahově propojeny. Kázání tradičně stojí v centru bohoslužby, ale není správné podceňovat ostatní části bohoslužby. Pamatujme, že celek křesťanského shromáždění má být krásnou mozaikou. Cílem není jen vyučovat Boží slovo – Boží vůli, ale také se radovat z Hospodina a prožívat s ním chvíle setkání. V bohoslužbě budujeme společenství s trojjediným Bohem i s lidmi. Neslouží jen Ti, kteří kážou evangelium, ale při bohoslužbě sloužíme jeden druhému a společně svému Pánu.

Důležitým faktorem pro srozumitelnost kázání je jasná artikulace a dobré tempo řeči. Vyplatí se investovat do instalace dobrého zvukového zařízení, které pomůže, aby to, co je prosloveno, bylo ve větších prostorách dobře slyšitelné.

10) Vyznání víry

Apoštolské vyznání víry

Apoštolské vyznání víry neboli krédo – podle prvního slova latinské verze „věřím“ - vyrostlo v období rané církve z několika liturgických zdrojů, zvláště z tzv. římského vyznání doloženého ze 2. století po Kristu. Prvotním místem jeho použití byl křest. Církev v tomto vyznání popisuje „pravidlo víry“ (*regula fidei*), základní souřadnice, v nichž se pohybuje křesťanská víra a teologie. Apoštolské vyznání je krédem západních církví, tedy církví reformačních a římskokatolické.

**Věřím v Boha,
Otce všemohoucího,
Stvořitele nebe i země;**

**i v Ježíše Krista,
Syna jeho jediného, Pána našeho,
jenž se počal z Ducha svatého,
narodil se z Marie Panny,
trpěl pod Pontským Pilátem,
byl ukřižován, umřel a byl pohřben,
sestoupil do pekel,
třetího dne vstal z mrtvých,
vstoupil na nebesa,
sedí na pravici Boha Otce všemohoucího,**

odkud přijde soudit živé i mrtvé;

**věřím v Ducha svatého,
svatou církev obecnou, společenství svatých,
hříchů odpuštění,
těla z mrtvých vzkříšení a život věčný.
Amen.**

Nicejsko-cařihradské vyznání víry

Nicejsko-cařihradské (konstantinopolské) vyznání vyrůstá, podobně jako „vyznání apoštolské“, ze starších křesťanských formulí a je dílem dvou ekumenických koncilů (z let 325 a 381). Jeho cílem bylo stanovit jednotné „pravidlo víry“ (*regula fidei*) uvnitř církve a postavit se tak odstředivým odchylným naukám, zejména v otázkách učení o Trojici a osobě Kristově. Cařihradské vyznání je užíváno v liturgii katolických církví západních i východních (pravoslavní křesťané neříkají ve třetím článku o Duchu západní dodatek „...i ze Syna“), anglikánských i evangelických. Toto vyznání je silně ekumenické svým původem a barvitější tím, že neobsahuje jen strohé věroučné formule, ale také některé poetické obrazy (např. „světlo ze světla“).

**Věřím v jednoho Boha,
Otce všemohoucího,
Stvořitele nebe i země,
všeho viditelného i neviditelného.**

**Věřím v jednoho Pána Ježíše Krista,
jednorozeného Syna Božího,
který se zrodil z Otce přede všemi věky.
Bůh z Boha, Světlo ze Světla,
pravý Bůh z pravého Boha,
zrozený, ne stvořený,
jedné podstaty s Otcem,
skrze něho všechno je stvořeno.
On pro nás lidi a pro naši spásu sestoupil z nebe.
Skrze Ducha svatého přijal tělo z Marie Panny a stal se člověkem.
Byl za nás ukřižován za dnů Poncia Piláta.
Byl umučen a pohřben.
Třetího dne vstal z mrtvých podle Písma.
Vstoupil do nebe, sedí po pravici Otce
a znovu přijde ve slávě soudit živé i mrtvé
a jeho království bude bez konce.**

**Věřím v Ducha svatého,
Pána a Dárce života,
který z Otce i Syna vychází,
s Otcem i Synem je zároveň uctíván a oslavován**

a mluvil ústy proroků.

Věřím v jednu svatou, všeobecnou, apoštolskou církev.

Vyznávám jeden křest na odpuštění hříchů.

Očekávám vzkříšení z mrtvých a život budoucího věku.

Amen.

Křesťanský kancionál CB obsahuje některá zpívaná vyznání, která je možné při bohoslužbě použít jako Krédo.¹³

11) Eucharistie – svatá večeře Páně

Slovo eucharistie je starým označením tohoto hostie a znamená díkuvzdání. Jiným označením je lámání chleba. V izraelských domácnostech se chléb nekrájel, ale vždy lámal a společně jídlo začínalo tím, že otec rodiny vzdal díky Bohu a začal lámat chléb. Již toto lámání chleba vyjadřuje společenství u stolu a rodinnou vzájemnost. V některých společenstvích si proto účastníci podávají chléb jeden druhému. K důrazům naší domácí české reformace patří přijímání podobojí (chléb a víno), tak jak je běžné v našich sborech. Při slavení večeře Páně druh chleba (kvašený a nekvašený) nehraje roli.¹⁴ Stejně tak je možné používat červené i bílé víno a tam, kde přistupují mladiství či léčení alkoholici, můžeme použít šťávu - mošt. Dříve bylo naprosto běžné, že mezi komunikanty putoval kalich. Sdílení a pití z kalicha je symbolem jednoty. Dnes je třeba brát vážně i to, že někteří lidé mají oslabenou imunitu, nebo zase jiní přicházejí s různými nemocemi. Z těchto důvodů může být nabídnuta alternativa malých individuálních kalíšků.

Ke sv. večeři Páně je vhodné se připravovat vyznáním vlastních hříchů v modlitbě,¹⁵ případně vyhledat jiného křesťana ke zpovědi – k vyznání hříchů.¹⁶ Příprava prostřednictvím vyznání hříchů vede k přijetí odpuštění a tím k radostnému slavení. Toto slavení se pak skutečně stává eucharistií – dobrořečením za nevýslovnou Boží milost v Ježíši Kristu.

V některých sborech se přijímá vsedě, někde to může být kolem stolu, jinde ve stoje či vkleče. Pěknou variantou je také vytvoření kruhu přistupujících kolem bohoslužebného prostoru, nebo opuštění lavic a přijímání vpředu u stolu Páně. Předsedající – ten, kdo vysluhuje večeři Páně, vysloví slova ustanovení a dá instrukce ke slavení. Chléb a víno podávají účastníkům zpravidla členové staršovstva a diakoni sboru. Předsedající přijímá jako poslední, aby byla zvýrazněna role služebníka. Při podávání chleba a vína bývá vhodné adresovat přijímajícímu krátké slovo, např. „tělo Kristovo“ „krev Kristova“, nebo „tělo Kristovo za tebe vydané“, „krev Kristova prolitá za tvé hříchy“. Někdy kazatel a starší sboru

¹³ Např. KK 254, 247. aj.

¹⁴ V Palestině se užíval chléb nekvašený. Kvas byl symbolem hříchu (1K 5,6n - odstranění starého kvasu), ale také obrazem Božího království (Mt 13,33 - kvas, který prokvasí těsto). Náš běžný každodenní chléb, za který Bohu děkujeme, je kvašený.

¹⁵ 1J 1,9 „Jestliže vyznáváme své hříchy, on je tak věrný a spravedlivý, že nám hříchy odpouští....“

¹⁶ Srov. Mt 16,19; Mt 18,18; Jk 5,16 „Vyznávejte hříchy jeden druhému a modlete se jeden za druhého....“

mohou při této příležitosti adresovat přijímajícím i osobnější slova povzbuzení a požehnání. Tato mimořádná chvíle slavení bývá vhodná také pro žehnání dětem, které jsou v náručí svých rodičů, nebo se svými rodiči přicházejí.

Vhodné je např. použít slovo z 1K 10,16-17: „Není kalich požehnání, za nějž děkujeme, účastí na krvi Kristově? A není chléb, který lámeme, účastí na těle Kristově? Protože je jeden chléb, jsme my mnozí jedno tělo, neboť všichni máme podíl na jednom chlebu.“ Věřící obvykle na taková slova odpovídají svým Amen.

Při slavení, které ve větších sborech trvá určitou chvíli, je užitečné ponechat chvíli ticha k soustředění. Navázat může tichá hudba, která soustředění nebrání. Někdy je zvykem také číst při vysluhování biblické verše, ale dnes se zdá, že posluchači spíše potřebují ztišení. V poslední době se ve sborech více projevuje horizontální rozměr slavení. Po přípravě, kdy jdeme ke stolu Páně, nejsme již sami, ale jdeme se svými duchovními sourozenci. To je někdy zvýrazněno tzv. „pozdravem pokoje“. Vzájemně si u večeře Páně žehnáme a vnímáme koinonický (společenstevní) rozměr církve.

„Živly“ (chléb a víno) sv. večeře Páně v evangelických církvích nejsou považovány za předpodstatné, nicméně věříme v duchovní přítomnost Krista v přijímání a slavení. Slova ustanovení – „toto jest tělo Páně“ a „toto je má krev“,¹⁷ vedou ke zřetelnému jedení a pití Krista v duchovním smyslu. To znamená, že po ukončení slavení zůstává na talíři (paténě) a v kalichu chléb a víno. Obecný konsensus, který potvrzují také dokumenty ekumenické konvergence z Limy (1980)¹⁸ je, že potraviny použité k večeři Páně jsou určeny k jídlu i po večeři Páně. Je možné je tedy roznést např. nemocným a těm, kteří nemohli při slavení být, nebo je použít k jídlu.

12) Oznámení

Sborová oznámení při bohoslužbách nejsou ničím nadbytečným. Nejsou pouhým hromaděním informací, ale mají ukazovat ke Kristovu dílu ve sboru, v církvi, v ekumeně i ve společnosti. Každé žijící společenství musí mít určité formy komunikace, aby bylo možné předávat záležitosti organizační, programové i duchovní. Oznámení mohou obsahovat pozvání k jednotlivým aktivitám sboru, informace o dění ve sborové rodině (např. svatby, narození dětí, pohřby, křty a přijetí do církve apod.) Oznámení mohou také předávat podněty o vizi a směřování církve. Někdy při nich může zaznít osobní zkušenost a jindy jsou přečteny aktuální zprávy z církve či ekumeny. Zaznít mohou také přání těm, kteří dovršují svá životní jubilea. Nemají být oslavováni lidé, ale ze všeho má vynikat vděčnost tomu, kdo vede, posiluje a zachovává. Oznámení by nemělo být nadměrně dlouhé a rozvláčné. Pokud je oznámení více, je na místě kopírovat tištěnou podobu a oznámení rozdávat účastníkům. Oznámení je také vhodné zveřejňovat na sborových webových stránkách a nástěnkách.

Není snadné zvolit vhodné místo pro oznámení v průběhu bohoslužeb. Patrně není jednoznačné a plně vyhovující řešení. Některé sbory mají oznámení po zahájení bohoslužeb,

¹⁷ Srov. Mt 26,26-28; Mk 14,22-24; L 22,19-20; 1K 11, 24-25

¹⁸ Komise pro víru a řád Světové rady církví. *Křest, Večeře Páně, Ordinance: Dokumenty ekumenické konvergence*. Studijní text č. 28, ECM, Praha 2007

aby na konci nebylo překryto doznívání zvěstovaného slova. Jiné sbory tyto zprávy zařazují až ke konci. Důležité je, aby je, pokud možno, mohli slyšet všichni účastníci bohoslužeb.

Oznámení může vyřídit ten, kdo předsedá shromáždění, ale může to být také např. někdo ze starších a pracovníků sboru, kdo je dobře informován o životě a službě daného místního společenství. V oznámení mohou být vyřízeny krátké pozdravy hostů a mohou zaznít i krátká svědectví.

13) Osobní svědectví

Jeden ze zakladatelů Církve bratrské, kazatel Alois Adlof, ve své knížce *Návod ke křesťanské práci*, podtrhuje důležitost osobních svědectví ve veřejné bohoslužbě.¹⁹ Doporučuje stručnost a jadrnost svědectví, která mohou obsahovat třeba jen jednoduché osobní vyznání. Adlof oceňuje sílu svědectví, která nás stojí pot, úzkost, sebezapření a vedou k hlubším modlitbám.

Svědectví v bohoslužbě nemá být výkladem biblického textu, ale spíše komunikováním vnitřní duchovní zkušenosti při uplatnění Božího slova v praktickém životě. Osobní svědectví nemá být dlouhé a rozvláčné. Důležitá je jeho srozumitelnost. Svědectví může být při bohoslužbě vydáno spontánně, na základě výzvy, ale určitá příprava modlitební i vytvoření osnovy toho, co chceme sdělit, nese svůj užitek.

Svědectví je vhodné zařadit např. po úvodní modlitbě při bloku chval. Můžeme ho zařadit také v návaznosti na kázání. Hlavní myšlenky Božího slova by svědectví mělo podtrhnout a nikoli rozmazat a překrýt. Osobní svědectví bývají projevem živosti církve a aktuálnosti Božího slova v dnešní době.

14) Finanční sbírka

Není pochyb o tom, že finanční sbírka patří ke společnému shromáždění křesťanů a je jeho důležitou součástí. Karel Barth napsal: „O mnoha věcech křesťanské bohoslužby mohou být v křesťanstvu na základě křesťanské svobody různá mínění; ale o tom, že k bohoslužbě církve patří sbírka a napomenutí ke sbírce, nemohou právem existovat dva různé úsudky, pokud platí, že Písmo je pro církev určující.“²⁰

V Písmu nacházíme svědectví o sbírce jednotlivých místních církví – sborů, ve prospěch jiné církve. Není pochyb o tom, že ze sbírek byli podporováni apoštolé a další služebníci církve. Církev měla od svého počátku rozvinutou diakonii a pomáhala sociálně strádajícím (chudým, seniorům, vdovám a opuštěným). Princip je jasný a každý sbor koná své sbírky. Starou tradicí bylo, že lidé odevzdávali své příspěvky jako odpověď víry na zvěstování evangelia a na oznámení naléhavých potřeb.

¹⁹ ADLOF, A.: *Návod ke křesťanské práci*. KSM, Praha 1920

²⁰ BARTH, K.: *Kirchliche Dogmatik IV./3/2,1022* (citováno podle překladu In: FILIPI, P.: *Pozvání k oslavě: Evangelická liturgika*. Kalich, Praha 2011, s. 81)

Sbírka není jen přívěskem bohoslužby, ale je její součástí. Tak to v církvi obvykle bývalo. Dnes některé sbory sbírku při průběhu bohoslužby konají. Jiné sbory mají označená sběrná místa - pokladničky, kam návštěvníci shromáždění své příspěvky odevzdávají při vycházení z modlitebny. V posledních letech lidé u sebe nenesí finanční hotovost a příspěvky na práci svého sboru a na nejrůznější účelové sbírky odevzdávají bezhotovostně bankovním převodem či přes bankovní terminál. Je to jistě méně osobní, ale na druhé straně to vede k pravidelnosti.

Každý sbor musí formu sbírek řešit podle situace a daných podmínek. Finanční sbírka patří ke křesťanskému shromáždění a dávat bychom neměli jen na provoz svého sboru, ale dary by měly být směřovány také směrem ven na vnější misii, na sociální projekty, na pomoc při humanitárních katastrofách apod. Vzorem nám může být pomoc církve z Antiochie ve prospěch judských sborů ohrožených hladem (Sk 11,27-30) a sbírka na službu jeruzalémského sboru při mimořádné diakonické zátěži (1K 16,1-3; 2K 8).

15) Poslání- slovo na cestu

Při bohoslužbě jsme naslouchali Božímu slovu. Na toto Slovo odpovídáme v modlitbě, v písni a ve svědectví. Slovo poslání nám pomáhá převést a aplikovat to, co jsme přijali, do dalších dnů. Shromážděná místní církvev je nejen propouštěna, ale je vysílána k pokračování liturgie a ke konání své misie ve světě (latinsky *mitto* znamená „posílám“ a je z něj odvozeno slovo misie). Poslání vyjadřuje, že církev nechce být izolována od světa, ale že se ze svého shromáždění vrací ke svým úkolům ve společnosti a tam chce žít svou víru, lásku i naději.

Poslání – slovo na cestu je slovem motivačním, které shromážděné církvi připomíná její misijní poslání. Vhodné je takové slovo zařadit po kázání, nebo po sv. Večeři Páně na závěr přímluvných modliteb. Je vhodné použít biblické citáty z epištol nebo z proroků, které často obsahují určitou výzvu či povzbuzení. Takové oddíly vysílají do světa a povzbuzují k misijnímu úkolu. Je to další příležitost k zařazení aktuálního citátu z Písma svatého do liturgie.²¹

16) Požehnání

Požehnání není záležitostí našeho vkusu. Život starozákonního Izraele byl zahrnut *berachou* – žehnáním. Ten, kdo žehná, nezlořečí, a zachovává vděčnost Hospodinu. Izraelita žehnal Hospodinu ráno, když se probudil, žehnal ženě a dětem, když odcházel do práce. Měl žehnat těm, se kterými se setkal a opět žehnat po příchodu z práce domů. Na tomto základě si uvědomíme, proč Pán Ježíš řekl (L 6,28): „*Žehnejte těm, kteří vás proklínají, modlete se za ty, kteří vám ubližují.*“ Celý život věřícího má být naplněn žehnáním. Žehnání je postojem srdce, ke kterému nás vybízí Ko 3,17: „*Všechno, cokoli mluvíte nebo děláte, číňte ve jménu Pána Ježíše a skrze něho děkujte Bohu Otcí.*“

Významně povzbuzuje víru vhodně vybrané a ve víře jasně vyslovené požehnání. Můžeme použít biblická požehnání, z nichž nejznámějším je áronské požehnání (Nu 6,24-26). Požehnáním končí také většina epištol. Použít můžeme slova trojičního žehnání z pokladu

²¹ Viz příklady biblických citátů uvedené na konci této Bohoslužebné agendy CB.

církevní tradice (např. „Požehnej vás všemohoucí Bůh, Otec i Syn i Duch svatý“). Obezřetně je možné formulovat požehnání svými slovy tak, aby bylo v dané situaci aktuální a vhodné.

Požehnání se v určitých aspektech liší od modlitby.²² Někteří reformátoři a také dnešní teologové se přiklánějí k pojetí, že požehnání se nejen vyprošuje, ale zároveň uděluje. Samozřejmě je zde třeba velká opatrnost, jak na to někteří upozorňují. Ve skutečnosti ale Pán svěřil svým učedníkům úkol vyhlášovat *absoluci* – odpuštění hříchů ve jménu Pána Ježíše Krista. Nejde tedy jen o prosbu, ale jde o vyhlášení odpuštění kajícím hříšníkům. V požehnání nejde jen o přání dobra, ale darování dobra. Luther říká, že požehnání „není jen prázdný zvuk slov nebo jakési slovní vyprošování, jímž někdo sděluje a vyprošuje dobro“.²³ V Písmu svatém jsou požehnání reálná, a nejen vyžadovaná. Sama sebou poskytují a přinášejí právě to, co bylo slovy vysloveno. Samozřejmě záleží na tom, jak je požehnání chápáno a ve víře přijímáno. Požehnání vyslovuje zpravidla ten, kdo předsedá bohoslužbě. Požehnání není vázáno na službu ordinovaného kazatele, ale může ho vyslovit ten, kdo je pověřen vedením shromáždění. Žehnací verš můžeme uvést slovy: „Přijměte požehnání“.

V liturgii domácí pobožnosti může manžel požehnat manželce i dětem. Zpravidla otec nebo starší věkem žehná mladším.

17) Kristem ustanovené svátosti

Bratrské vyznání XI/1: *„O svátostech věříme, že jsou vnitřní, živelná, viditelná, slovem Božím posvěcená a vysvědčená znamení, jimiž se neviditelná milost a pravda věcí těch, jichž jména nesou, vyznamenává i posvátně dává. Kterých žádný z lidí neustanovil, aniž může, ale sám Pán a Bůh Kristus Ježíš, jemuž Otec vše v ruce dal (J 13,3 Mt 11,27 a Mt 28,18).“*

Druhé helvétské vyznání XIX/I: *„Ke kázání svého Slova připojil Bůh hned od počátku ve své církvi svátosti neboli svátostná znamení. Tak totiž jasně svědčí veškeré Písmo svaté. Svátosti pak jsou tajemné znaky či svaté obřady nebo posvátné úkony, ustanovené samým Bohem, záležející v jeho Slovu, ve znameních a ve věcech znamenáných, jimiž Bůh udržuje v paměti a vždy zase obnovuje v církvi svá nejvyšší dobrodiní, poskytnutá člověku, jimiž zpečetuje svá zaslíbení, a co nám sám podává vnitřně, to představuje vnějšně a jakoby očím k pozorování předkládá a tak posiluje a rozhojňuje naši víru působením Ducha svatého v našich srdcích; konečně nás jimi odděluje ode všech jiných lidí a náboženství, a sobě jedinému nás posvěcuje a zavazuje a naznačuje, co od nás žádá.“*

O svátostech bylo napsáno a diskutováno mnoho. Na jednu stranu je zde nebezpečí, že tato biblická znamení laboratorně analyzujeme, vysvětlujeme a vykládáme tak, že ztratí svůj smysl a zvěstný náboj. Na druhou stranu je třeba smysl znamení připomínat také slovy, abychom pod znameními každý nechápali něco jiného. Pán Ježíš ustanovil svátosti v kontextu života. Křty na znamení očišťování od hříchu praktikovali již např. eseji. Křest na znamení pokání je v Novém zákoně spjat s postavou Jana Křtitele. Pán Ježíš ustanovuje trojiční křest na znamení příslušnosti k Nové smlouvě, kterou garantuje jeho spasitelné dílo. Svatá večeře

²² Pavel Filipi ve své evangelické liturgice „Pozvání k oslavě“ rozvádí diskusi o tom, zda se požehnání uděluje, nebo vyprošuje. Kalich, Praha 2011, s. 238-242

²³ Tamtéž, s. 239

Páně je ustanovena v souvislosti židovských Velikonoc s důrazem na potvrzení a obnovu Nové smlouvy.

18) Křest

Křest a Večeře Páně jsou svátostná ustanovení Pána Ježíše. Vnější podoba křtu vodou pochází ze židovství, kde se praktikoval křest proselytů, v němž pohané obrácení k víře v Hospodina společně se svou rodinou rituálně opouštěli starý život a stávali se novými lidmi, příslušníky Božího lidu. Nový zákon mluví o Janu Křtiteli, který vodou křtil židovské kajícíky na znamení návratu k Hospodinu, do obecnství lidu, který očekává příchod Mesiáše (Mt 3 par). Pán Ježíš křest vodou spojil se svým jménem a křížem a proměnil tak jeho obsah: Křest „ve jméno Otce, Syna a Ducha svatého“ (Mt 28,19) představuje víru v Kristovo evangelium (Mk 16,16); obrácení z hříchu k Bohu a očistěné svědomí (Sk 2,38; 1Pt 3,21); počátek života podle Kristových naučení (Mt 28,19-20); Boží smlouvu s námi, totiž naroubování na Krista v jeho smrti a vzkříšení (Ko 2,11-12, Ř 6,3nn) a tak zapojení do obecnství Kristova Těla a lidu Abrahamova; to vše mocí Ducha svatého (1K 12,13; Ga 3,26-29; Mt 3,11). Křest je Kristovým ustanovením a povoláním, které poslušně následujeme. Křest je také vyznáním trojjediného Boha a ve víře potvrzením přijetí jeho spásného díla. Je vnějším vyjádřením vnitřního díla Ducha svatého. Je darem a závazkem. Novozákonní řecké slovo „křtít“ (*baptizein*) znamená „ponořit“ nebo „omývat“; církve křest praktikovala ponořením, politím i pokropením.

Praktické pokyny: Při křtu ponořením sestoupí katechumen do vody za tím, kdo křtí. Položena je otázka vedoucí k vyznání Krista jako Pána a Spasitele. V řadě situací může mít své místo také zřeknutí se zla (ďábla a jeho praktik), jak tomu bývalo v rané církvi. Po odpovědi křtící vloží ruku na hlavu křtěnce a vysloví trojiční křtící formuli. Křtěný může zkřížit své ruce na hrudi a křtící ho uchopí jednou rukou za ruku a druhou položí pod záda a tak bezpečně ponoří křtěnce do vody a pomůže mu, aby se opět postavil. Je vhodné, aby někdo z pomocníků připravil osušky a pomohl křtěnému z baptisteria či z vody v přírodě. Je třeba zajistit také místa na převléknutí. Druhým, méně často praktikovaným způsobem je ponoření popředu. Křtěný poklekne a ponoří se čelem napřed. Po křtu je vhodné vložit pokřtěnému ruku na hlavu, žehnat a vzývat nad ním Ducha svatého.

Při křtu politím a pokropením postupujeme při osobním vyznání Krista a případném zřeknutí se starého života a moci zla, podobně. Při vyslovení trojiční křtící formule, třikrát nalijeme vodu na hlavu křtěnce z nádoby, nebo vodu nabranou do dlaně.

19) Večeře Páně

Společné přijímání chleba a vína je vedle křtu druhým svátostným odkazem Pána Ježíše církvi (Mt 26,26-29 par, 1K 11,23nn). Ježíš ho ustanovil v předvečer své smrti, když s učedníky slavil velikonoční hod beránka na památku vyjití Izraele z Egypta (Ex 12). Večeře Páně je tak slavnostní hostinou, jíž Boží lid děkuje Kristu za vysvobození z područí hříchu a smrti. Jde o vzpomínku (*anamnésis*) a zpřítomnění Kristova díla, tj. o zvěstování Kristovy smrti a ve víře vděčné přijímání jeho zástupné oběti, jak nám ji přináší evangelium a sdílený chléb a víno. Ve večeři Páně nás Ježíš Kristus ujišťuje, že jeho tělo bylo vydáno za nás a že jeho krev byla prolita na odpuštění našich hříchů. To nám zvěstují slova ustanovení ve

spojení s chlebem a vínem. Jsme tak spojeni s Kristem a spolu navzájem v jedno (Kristovo) Tělo (1K 10,16-17). Večeře Páně je posilou církve na její pozemské cestě vstříc Kristovu návratu ve slávě.²⁴

Písmo varuje před nehodným způsobem přijímání ze stolu Páně, tzn. před bezmyšlenkovitostí a oddělováním se od bratří a sester, zvláště chudých (1K 11,27nn). Správným postojem přijímajícího je víra, pokora a bratrství (1K 11,28.33). Písmo žádného pokřtěného věřícího od Večeře Páně nevyklučuje, Kristus naopak k účasti povzbuzuje: „Jezte... Pijte...“

Večeře Páně – eucharistie (dobrořečení) má od počátků církve svůj určitý postup, který je odvozen z výpovědí o ustanovení a z praxe zachycené v Novém zákoně. Není nutné se striktně držet předložených formulářů v této Agendě. Pamatujme ale, že opomíjení jednotlivých stavebních kamenů křesťanské bohoslužby, může znamenat vážné narušení celé stavby. Při dlouhodobé absenci některých částí můžeme poškodit konkrétní společenství a komplikovat svým bratrům a sestrám cestu za Kristem.

Bohoslužba se sv. Večeří Páně začíná úvodními slovy o tom, kdo vlastně jsme a proč se k eucharistii shromažďujeme. Je připomenuto také to, že nejdeme ke stolu Páně sami, ale že jsme součástí Božího lidu. Důraz je položen na to, kdo je hostitelem a čím je stůl Páně. Ježíš Kristus – vzkříšený Pán je středem tohoto slavení.

Jestliže jsme na začátku bohoslužby připomněli prosbu za Boží smilování (Kyrie eleison), pak přichází chvíle, abychom oslavovali svého Pána. Vhodná je oslava z Izaiášovy chrámové vize: *Svatý, svatý, svatý je Hospodin zástupů, celá země je plná jeho slávy.*²⁵ V hebrejštině se zvýrazňovalo opakováním. Některé důležité věci jsou v Písmu opakovány dvakrát. Zde jsme svědky dokonce opakování trojího, které se týká pouze Božího majestátu. Oslavu, eucharistii (dobrořečení) můžeme vyjádřit i jinými vhodnými verši z Písma.

Při slavení sv. VP dbáme na přečtení a zřetelné vyslovení slov ustanovení tohoto hodu, tak jak jsou zachycena v Mt 26,26-29; Mk 14,22-25; L 22,14-20; J 6,47-51.53-58; 1K 11,23-29). Z těchto slov je zvěstováno, že toto znamení ustanovil sám Kristus a co tímto hodem má být vyjádřeno. Slova ustanovení vedou k těžišti naší spásy v Kristově kříži. Ne každé kázání se týká samotného jádra evangelia, proto biblické připomenutí smyslu svaté Večeře Páně je důležité. Ve slovech ustanovení se objevuje důraz na Kristovo dílo spásy v minulosti, na přítomnostní rovinu stolování se vzkříšeným Ježíšem a je v nich obsažen také i aspekt budoucnostní, který odkazuje k eschatologickému horizontu slavného Božího království.

Na sv. Večeři Páně se mají účastníci připravovat již předem svými modlitbami, pokáním a chválou. Přesto ještě před slavením bývá vhodné upozornit na důraz apoštola Pavla:

*Kdo by tedy jedl tento chléb a pil kalich Páně nehodně, proviní se proti tělu a krvi Páně. Nechť každý sám sebe zkoumá, než tento chléb jí a z tohoto kalicha pije. Kdo jí a pije a nerozpoznává, že jde o tělo Páně, jí a pije sám sobě odsouzení.*²⁶

²⁴ 1K 11,26; L 22,16.18

²⁵ Iz 6,3

²⁶ 1K 11,27-29

Apoštol Pavel zde nevyzývá vedení sborového společenství, aby samo vyhledávalo hřích a káznilo ty, kteří zůstávají ve svém hříchu. Apoštol se dotýká našeho svědomí a vyzývá k vyhledávání kvasu hříchu a k otevření svého nitra pro zkoumání Duchem Božím dříve, než budeme jíst a pít. Je možné také znevážit tělo a krev Páně, pokud vědomě setrváváme ve zjeveném hříchu. Pro toto zkoumání ještě těsně před slavením pomáhají pomocné otázky. Jimi dáváme příležitost těm, kteří se připravovali i těm, kteří to neučinili, aby prozkoumali své svědomí, svůj hřích vyznali a také vyjádřili svou víru a své spolehnutí se na Boží milost. V této agendě uvádíme několik formulářů, které obsahují různé pomocné otázky, na které může shromáždění společně odpovídat a vyznávat.

Po odpovědích a vyznáních víry je úkolem toho, kdo předsedá slavnosti svaté večeře, aby ujistil vyznávající o Božím odpuštění. Je na místě, aby zaznělo ujištění o odpuštění hříchů (absoluce), na základě Kristova slova.²⁷

Večeře Páně je slavností celého společenství sboru a proto je třeba k ní řádně pozvat. Večeře Páně může být se souhlasem staršovstva slavena i v domácnostech, kde jsou ti, kteří pro nemoc či křehkost stáří nemohou přijít do společného shromáždění. Večeře Páně může být také vysluhována na přání nemocných ve zdravotnických a sociálních zařízeních. Pořad takového slavení zachovává podobu bohoslužebného shromáždění s ohledem na stav nemocného a vnější okolnosti. Nikdy by neměla chybět modlitba, vyslovení slov ustanovení, vysluhování s přijímáním a požehnání.

Večeře Páně může být spojena také se službou vojenských a vězeňských kaplanů. V tomto prostředí je dobré slavení sv. večeře Páně dobře připravit, aby probíhalo důstojným způsobem.

20. Členský slib

Kristova církev je jen jedna, v podmínkách našeho světa a v důsledku lidské roztříštěnosti však žije rozptýlena v denominacích a místních společenstvích, sborech a farnostech. Skrze víru a křest se člověk stává součástí obecné církve, děje se to ovšem vždycky v konkrétním společenství; tuto příslušnost k Tělu Kristovu vyjadřujeme v Církvi bratrské členstvím. Členství je závazkem lásky vůči konkrétním bratřím a sestrám, povoláním ke službě ve sboru, osobním zapojením do místní tradice, zápasů i nadějí. Jelikož je členství v církvi vyjádřením sociálního aspektu křtu – „vekřtění“ do Těla Kristova, měl by členský slib následovat co nejdříve po křestním obřadu. Následuje-li slavnost Večeře Páně, je vhodné, aby nový člen přijímal jako první.

²⁷ Mt 16,19; 18,18

Náčrt kazuálií a formuláře pro jednotlivá bohoslužebná shromáždění

1. Svatá večeře Páně (eucharistie)

Varianta 1

Pozvání k hostině stolu Páně

Ke slavnosti večeře Páně jsou pozváni všichni, kdo jsou pokřtěni a věří v Pána Ježíše Krista. Zváni jsou členové tohoto sboru i hosté z jiných křesťanských církví, pokud nemají překážky pro účast ve svých vlastních společenstvích.

Přistupme nyní k Pánovu stolu. Povstaňme a modleme se společně slovy modlitby Páně:
Otče náš, který jsi v nebesích...

Kazatel:

Pán Ježíš vydal na kříži pro nás svůj život, abychom byli jeho svatým lidem. Proto při poslední večeři ustanovil tuto slavnost na svou památku a jako zvěstování své smrti: abychom spasení hledali a přijímali u něj.

V hostině večeře Páně zvěstujeme a přijímáme evangelium: Ježíšovu smrt za nás a odpuštění svých hříchů. V této hostině se setkáváme s Pánem Ježíšem: on je v nás a my v něm; co je jeho, je i naše; a co patří nám, patří i jemu. V této hostině stvrzujeme novou smlouvu: jsme jeho tělo, patříme jemu a v něm i sobě navzájem, nyní a až se vše naplní v Božím království.

Ke stolu Páně nepřistupujeme, abychom osvědčili, jak jsme dokonalí či spravedliví sami v sobě, nýbrž naopak: vyznáváme, že bez Pána Ježíše nic nezmůžeme a že bez bratří a sester ho nemůžeme následovat. Kdo však spásu hledá jinde než u Ježíše Krista, kdo své hříchy nevyznává a neopouští, a kdo nepřijímá tyto sestry a bratry za své, a straní se jich, ten ať se tohoto chleba a vína zdrží: jedl a pil by Boží soud, jak praví Písmo.

Příprava:

K Boží slávě a lidem na svědectví vyznejme nyní společně svou víru:

Vyznáváš,

že jsi hříšný člověk, že neposloucháš Pána Boha, tak Ho zarmucuješ a ubližuješ svým bližním, Božímu stvoření i sobě? Vyznáváte-li to, pak odpovězte se mnou: Vyznávám.

Vyznávám.

I já vyznávám.

Věříš,

že Ježíš Kristus byl na kříži vydán pro naše přestoupení a třetího dne vzkříšen pro naše ospravedlnění? Věříš, že díky jeho oběti ti Bůh odpustil hříchy a zaslíbil ti věčný život? Jestliže tak věříte, pak vyznejte se mnou: Věřím.

Věřím.

I já věřím.

A přijímáš své bratry a sestry, jako v Kristu Bůh přijal tebe? Odpouštíš jim, čím se proti tobě provinili, a chceš hledat jejich odpuštění, kde ses provinil proti nim? Jestliže takto své bratry a sestry přijímáte, pak vyznejte se mnou: Přijímám.

Přijímám.

I já přijímám.

Věřte slovu zaslíbení:

Jste z Boží moci v Kristu Ježíši. On se nám stal moudrostí od Boha, spravedlností, posvěcením i vykoupením. Amen.

(Může následovat společná děkovná píseň).

Vzdávání díků:

Pozdvihněme svá srdce k Bohu. Povstaňme a modleme se:

Je důstojné a spravedlivé, abychom vzdávali chválu Tobě, všemohoucí Otče, náš Bože! Vždyť oběť tvého Syna Ježíše, který byl ukřižován za hříchy světa, byla přinesena i za nás. Děkujeme za pozemské dary, chléb a víno. Děkujeme, že podle Kristova zaslíbení a skrze Ducha svatého jsou pro nás obecenstvím Jeho těla a krve. Vzýváme Tvé slavné jméno: Svatý, svatý, svatý, Hospodin zástupů, nebesa i země jsou plny tvé slávy! Amen.

Slova ustanovení a přijímání:

Bratři a sestry, toto čteme v Písmu:

(Kazatel vezme chléb a láme jej).

Pán Ježíš v tu noc, kdy byl zrazen, vzal chléb, vzdal díky, lámal jej a dával učedníkům se slovy: Vezměte, jezte. Toto jest mé tělo, které se za Vás vydává. To čiňte na mou památku.

(Kazatel pozvedne kalich).

Stejně vzal po večeři i kalich, vzdal díky, podal jim ho a řekl: Pijte z něho všichni. Tento kalich je nová smlouva zpečetěná mou krví, která se prolévá za mnohé na odpuštění hříchů. To čiňte, kdykoli budete pít, na mou památku.

(Následují instrukce o způsobu vysluhování).

Nyní tedy okuste a vizte, jak dobrý je Hospodin. Vše je připraveno.

Díky a chvály

Po slavení následuje chvíle modliteb nebo děkovaná modlitba kazatele, která vyjádří čekání na Krista a touhu po jeho příchodu a jeho vládě.

Následují přímlyvy za aktuální problémy církve, společnosti, světa.

Varianta 2

Úvodní slovo (Introitus)

Bratři a sestry, jsme tělo Kristovo.

V jednom Duchu jsme byli ponořeni do jednoho těla.

Vyhledávejme tedy to, co působí pokoj, a co vzdělává náš společný život.

Oslava Boha a slova ustanovení

Svatý, svatý, svatý Pán Bůh zástupů.

Plná jsou nebesa i země tvé slávy, Hosana na výsostech!

Požehnaný, jenž přichází ve jménu Páně, Hosana na výsostech!

Požehnaný jsi, všemohoucí Bože, pro oběť,

kterou Ježíš Kristus, tvůj Syn, přinesl na kříži,

jako plné a dostačující zadostiučinění za hříchů světa.

On také ustanovil tento hod jako věčnou památku své smrti,
a přikázal nám, abychom ji slavili, dokud nepřijde.

Pán Ježíš v noci, ve které byl vydán na smrt,
vzal při večeři chléb, vzdal díky, lámal, dával svým učedníkům a řekl:

Vezměte a jezte z toho všichni:

toto je mé tělo, které se za vás vydává.

To konejte na mou památku.

Po večeři vzal také kalich, znovu vzdal díky,
dal svým učedníkům a řekl:

Vezměte a pijte z něho všichni:

*Toto je kalich mé krve, která se prolévá za vás
a za všechny na odpuštění hříchů.*

Toto je smlouva nová a věčná. To konejte na mou památku.

*Pravím vám, že již nebudu pít z tohoto plodu vinné révy
až do toho dne, kdy budu s vámi pít kalich nový v království svého
Otce.*

Otázky k vyznání

Ptám se vás tedy nyní, zda můžete každý z Vás za sebe vyznat: i já jsem byl jako zbloudilá ovce, byl jsem v moci temnosti, vzdálen od Boha. Pokud toto můžete vyznat, odpovězte:

Vyznávám.

- I já tak vyznávám před Bohem a před vámi...

Dále se vás ptám, zda věříte, že Pán Ježíš Kristus všechny naše hříchů vnesl na kříž, aby nás smířil s nebeským Otcem. On zemřel za všechny hříchů – za ten, ve kterém jsme se narodili, za ty, které jsme spáchali dříve, než jsme Jej poznali, i za ty, jichž jsme se dopustili v novém životě, který jsme od Něho přijali. Pokud takto věříte, odpovězte:

Věřím.

- I já věřím

A dále se vás ptám, zda se vám hřích zprotivil, zda jste rozhodnuti z milosti Boží hříchů zanechat, zda se svého hřichu odříkáte. Pokud ano, odpovězte:

Odříkám.

- I já se odříkám

Absoluce – ujištění o odpuštění

A tak vám nyní zvěstuji odpuštění všech vašich hříchů pro nekonečnou lásku Boží, zjevenou v Ježíši Kristu. Boží Syn za nás zaplatil, my jsme vykoupeni.

*A konečně se vás ptám, zda toužíte odevzdat sami sebe do vedení Ducha svatého, zda toužíte chodit Duchem svatým a zakoušet Jeho mocné působení na sobě i na všem Božím lidu. Pokud ano, odpovězte: **Toužím.***

Modlitba

„Bože, náš Stvořiteli a Otče skrze Pána Ježíše Krista, přinášíme chléb a víno, které vyrostly na polích a vinicích této země, kterou jsi stvořil ze své lásky, jež byla prokleta pro náš hřích, jež však stále nese známky tvého dokonalého stvořitelského díla. Přicházíme k Tobě ve víře v Tvou proměňující moc. Vždyť i nás jsi proměnil ze synů a dcer temnoty a učinils z nás děti světla. Věříme, že jednou proměníš celý tento svět a bude nové nebe a nová země. Prosíme tě, kéž můžeme přijímat tento chléb a toto víno jako tělo našeho Pána Ježíše Krista, které za nás umíralo, a jako jeho krev, která za nás tekla, a tak vyjádřit, že to, co se stalo na Golgotě, platí pro nás dnes. Kéž můžeme přijímat tuto Večeři Páně jako závdavek nového věku. Vyhlížíme čas, kdy budeme mít podíl na hostině Beránkově. A prosíme Tě, když si nyní podáme ruce ku pozdravení pokoje, kéž mezi námi proudí Tvůj pokoj – ten pokoj, který nemůže dát tento svět a který převyšuje každé lidské pomyšlení.“

Pozdravení pokoje

Na znamení odpuštění, bratrství a jednoty Kristova lidu podejme si nyní ruce se svými sousedy a pozdravme se slovy: Pokoj tobě. (následuje chvíle pro pozdravy)

Pozvání

Ke stolu Pána Ježíše Krista jsou pozváni ti, kteří v Něho uvěřili, kteří Ho přijali jako svého Spasitele a Pána a dali se pokřtít. Jsi pozván, ať přicházíš z kteréhokoli obecenství, pokud se svých hříchů odříkáš a na našeho Pána spoléháš. A tak přistup s vírou ke stolu Beránkovu!

Varianta 3

(zkrácená, vhodná např. pro slavení u lůžek nemocných, ve zdravotnických zařízeních a v rodinách)

Přistupme nyní k Pánovu stolu. Modleme se společně slovy modlitby Páně.

Otče náš, který jsi v nebesích....

Pán Ježíš vydal na kříži pro nás svůj život, abychom byli jeho svatým lidem. Proto při poslední večeři ustanovil tento hod: abychom spasení hledali a přijímali u Něj.

V hostině večeře Páně zvěstujeme a přijímáme evangelium: Ježíšovu smrt a vzkříšení pro nás a odpuštění svých hříchů. V této hostině se setkáváme s Pánem Ježíšem: on je v nás a my v něm; co je jeho, je i naše; a co patří nám, patří i jemu. V této hostině stvrzujeme novou smlouvu: jsme jeho tělo, patříme jemu a v něm náležíme i sobě navzájem; nyní a až se všechno naplní v Božím království.

Ke stolu Páně nepřistupujeme, abychom osvědčili, jak jsme dokonalí či spravedliví sami v sobě; naopak: vyznáváme, že bez Pána Ježíše nic nezmůžeme a že bez bratří a sester ho nechceme a nemůžeme následovat. Kdo však spásu hledá jinde než u Ježíše Krista, kdo své hříchy nevyznává a neopouští a kdo nepřijímá tyto sestry a bratry za své, a straní se jich, ten ať se zdrží i tohoto chleba a vína: jedl a pil by Boží soud, jak praví Písmo.

Bratři a sestry, toto čteme v Písmu:

Kazatel pozvedne chléb a láme jej.

Pán Ježíš v tu noc, kdy byl zrazen, vzal chléb, vzdal díky, lámal jej a dával učedníkům se slovy: Vezměte, jezte. Toto jest mé tělo, které se za Vás vydává.

To číňte na mou památku.

Kazatel pozvedne kalich a cituje:

Stejně vzal po večeři i kalich, vzdal díky, podal jim ho a řekl: Pijte z něho všichni. Tento kalich je nová smlouva zpečetěná mou krví, která se prolévá za mnohé na odpuštění hříchů.

To číňte, kdykoli budete pít, na mou památku.

Nyní tedy okuste a vizte, jak dobrý je Hospodin. Vše je připraveno.

Pozvání:

Ke slavnosti večeře Páně jsou pozváni všichni, kdo jsou pokřtěni a věří v Pána Ježíše Krista, členové tohoto sboru i hosté z jiných křesťanských církví pokud nemají překážky.

Následují poznámky o způsobu vysluhování.

Slavení:

Po slavení následují modlitby přítomných nebo děkovaná a přímelná modlitba kazatele.

Varianta 4 (inspirovaná anglikánskou církví)

(tučně vytištěné říkají všichni)

Vyznání:

Kristus je náš velikonoční Beránek, který byl za nás obětován. Proto se radujme a odložme všechnu zášť a zlo. Vyznávejme své hříchy s upřímným srdcem. (1K 5,7-8)

Ježíši Kriste, vzkříšený Mistře a oslavený Pane,

přicházíme k tobě s lítostí kvůli svým hříchům a vyznáváme své slabosti a svou nevěru.

Žili jsme ve své vlastní síle,

a nikoli v moci tvého vzkříšení.

Pro své milosrdenství, odpusť nám.

Pane, vyslyš nás a pomoz nám.

Žili jsme podle světla svých vlastních očí,

jako ti, kteří jsou bez víry a nevěří.

Pro své milosrdenství, odpusť nám.

Pane, vyslyš nás a pomoz nám.

Žili jsme pro tento svět,
pochybovali jsme o svém věčném domově.
Pro své milosrdenství, odpusť nám.

Pane, vyslyš nás a pomoz nám.

Absoluce – ujištění o odpuštění:

Slyšte dobrou zprávu!

Kristus byl vzkříšen z mrtvých, jako prvotina těch, kteří zemřeli. Protože smrt přišla skrze lidskou bytost, také vzkříšení z mrtvých přišlo skrze lidskou bytost;

Jako všichni umírají v Adamovi, tak všichni budou učiněni živými v Kristu. (1K 15,20-22)

Vězte, že vám bylo odpuštěno a žijte v pokoji.

Díky Bohu!

Pokoj:

Vzkříšený Kristus přišel a postavil se mezi své učedníky a řekl: „Pokoj vám“. Učedníci se zaradovali, když spatřili Pána.²⁸

Pokoj Boží buď s Tebou!

A také s tebou!

Zpěv vhodné písně:

Večeře Páně:

Pán je zde!

Jeho Duch je s námi.

Pozdvihněte svá srdce!

Máme je u Pána.

Vzdejme díky Pánu, našemu Bohu!

On je hoden naší chvály.

Děkujeme ti a chválíme tě za evangelium, které jsme přijali.

²⁸ J 20,19n

Kristus zemřel za naše hříchy. Haleluja.

Smrt přichází ke všem skrze Adama a hřích na čas kraluje.

Nový život bez konce přichází skrze Krista a vládne navěky. Haleluja.

On je skutečně vzkříšen. Haleluja.

Smrti, kde je tvé vítězství?

Smrti, kde je tvá zbraň?

Smrt je pohlcena vítězstvím,

skrze našeho Pána Ježíše Krista. Haleluja.

On je skutečně vzkříšen. Haleluja.

Byli jsme ukřižováni s Kristem a žijeme jeho vzkříšený život,

abychom ho navždy chválili s anděly a archanděly:

Svatý, svatý, svatý je Hospodin zástupů,

celá země je plná jeho slávy.

Hosana na výsostech.

Děkujeme ti Otče, že tu noc než zemřel, Ježíš vzal chléb;

a když vzdal díky, lámal jej, dával svým učedníkům a řekl:

„Vezměte a jezte. Toto je mé tělo, které se za vás vydává. To číňte na mou památku.“

Po jídle vzal kalich, opět vzdal díky a podával ho svým učedníkům se slovy:

„Pijte z něho všichni. Toto je má krev, která zpečetuje smlouvu a prolévá se za mnohé na odpuštění hříchů. To číňte, kdykoli budete pít, na mou památku.“

Chvála tobě Ježíši Kriste:

Svou smrtí jsi přemohl smrt, vzkříšením jsi přinesl život:

Pane Ježíši, přijď ve své slávě.

Radujeme se z nového Božího stvoření, a modlíme se, jak nás učil náš Spasitel:

Otče náš, který jsi v nebesích,

Posvět se jméno tvé, přijď království tvé,

buď vůle tvá jako v nebi, tak i na zemi.

***Chléb náš vezdejší dej nám dnes a odpusť nám naše viny,
jako i my odpouštíme našim viníkům.***

A neuved' nás v pokušení, ale zbav nás od zlého.

Nebo tvé je království i moc i sláva na věky. Amen.

Pojďte, nebo vše je již připraveno. Kristus byl vzkříšen k životu, smrt byla pohlcena.

Vítězství bylo vybojováno, Haleluja!

Proto zachovávejme tuto slavnost. Haleluja.

Modlitba po slavení:

Všemohoucí Bože, děkujeme ti za to, že nás sytíš tělem a krví svého Syna Ježíše Krista.

Skrze Krista ti dáváme své duše a těla, aby byla živou obětí.

Vyšli nás v moci Ducha svatého žít a pracovat ke tvé chvále a pro tvou slávu.

Amen.

Varianta 5 – slavnostní

K (kazatel/předsedající) a V (všichni)

K: Přistupme nyní ke slavnosti svaté večeře Páně.

Úvodní dialog

K: Pán s vámi!

V: I s tebou!

V: Vzhůru srdce!²⁹

S: Máme je u Pána.

V: Vzdejme Pánu díky!

S: Je to důstojné a spravedlivé.

Díkuvzdání a prosba o Ducha svatého

K: ³⁰Skutečně je důstojné a spravedlivé, abychom ti vždycky a všude vzdávali díky, Hospodine, Pane a Otče náš. Vždyť tvůj Syn, Pán Ježíš Kristus, byl ukřižován i pro naše hříchy a vzkříšen i pro naše ospravedlnění. Bože, stvořil jsi celý svět a lidi jsi učinil ke svému obrazu. Ale my jsme se ti vzdálili svou nedůvěrou a neposlušností. Tys nás však

²⁹ Pozdvihněme svá srdce!

³⁰ Preface

nezavrhl, ale posílal jsi své slovo lidu Izraele a nakonec jsi poslal i svého Syna, aby byl Spasitelem věřících ze všech národů.

³¹A tak vzýváme tvé jméno spolu s církví po celém světě i s nebeskými zástupy: Svatý, svatý, svatý, Hospodin zástupů, nebe i země jsou plny tvé slávy! Jsi Bůh plný slitování a milostivý, shovívavý, nejvyšší milosrdný a věrný, který osvědčuje milosrdenství tisícům pokolení, který odpouští vinu, přestoupení a hřích.

³²Děkujeme proto za dary chleba a vína Kristovy nové smlouvy.

A prosíme, sešli nám svého Ducha svatého, ať se nám stanou společenstvím Kristova těla a Kristovy krve, jak nám při své poslední večeři s učedníky slíbil.

Amen.

Ustanovení

K: Toto čteme v Písmu:

Pán Ježíš v tu noc, kdy byl zrazen, vzal chléb, vzdal díky, lámal jej a řekl: Toto je mé tělo, které se za vás vydává; to čiňte na mou památku.

Stejně vzal po večeři i kalich a řekl: Tento kalich je nová smlouva v mé krvi (která se prolévá na odpuštění vašich hříchů); to čiňte, kdykoli budete pít, na mou památku.

Kdykoli tedy jíte tento chléb a pijete tento kalich, zvěstujete Pánovu smrt, dokud on nepřijde.

V: Tvou smrt zvěstujeme,
tvé vzkříšení vyznáváme,
na tvůj příchod čekáme, Pane Ježíši Kriste.
Amen.

Modlitba Páně

K: Modleme se společně, jak nás Pán Ježíš naučil.

V: Otče náš, který jsi na nebesích...

Pozdravení pokoje

³¹ Sanctus

³² Epikléze

K: Pozdravme se navzájem pozdravením pokoje.

V: *(vzájemné pozdravení v kruhu či se sousedy v lavicích)*

Přijímání

K: A nyní již jezme a pijme, Pán Ježíš nás zve.

K Pánovu stolu jste zváni vy všichni, kteří jste pokřtěni a věříte v Ježíše Krista, Pána a Spasitele: členové naší církve, ale i hosté z jiných křesťanských církví. Ostatní nám prosím buďte tichými svědky.

(Následují technické poznámky k průběhu VP)

Beránku Boží, který snímáš hříchy světa, smiluj se nad námi.

Pane, nejsem hoden, abys vešel pod mou střechu, ale řekni jen slovo, a má duše bude uzdravena.

Přijď brzy, Pane Ježíši. Amen.

Zdali chléb, který lámeme, není účastí na těle Kristově? Jistě je.

A zdali kalich, za který děkujeme, není účastí na těle Kristově? Jistě je.

Okuste a vizte, jak dobrý je Hospodin. Radujte se z jeho darů spásy. Vše je připraveno.

probíhá přijímání

Díky a chvály po přijímání

K: Děkujeme nyní Pánu a přinášíme mu své prosby.

V: *děkovné a přímluvné modlitby*

2. Požehnání dítěti

Zvyk vyprošovat ve shromáždění Boží požehnání narozenému dítěti a jeho rodičům je ozvěnou jednání Pána Ježíše samotného. Když k němu rodiče přinášeli své děti, bral je do

náručí a žehnal jim (Mt 19,13-15). Inspirací je také starozákonní ustanovení, podle něhož rodiče přinášeli prvorozené syny do chrámu, aby je představili a zasvětili Hospodinu (L 2,22-24). Smyslem dnešního požehnání v církvi je uvedení dítěte do společenství Božího lidu, přivítání maminky po porodu a prosba církve za dítě i rodiče. Rodiče jsou rovněž povzbuzeni ke křesťanské výchově.

Oslovení sboru:

Jako izraelští rodiče přinášeli své děti do chrámu, aby s ním předstoupili před Hospodina, tak podobně i Petr a Jana přinesli dnes do shromáždění svého malého Pavla, aby nám ho představili a abychom za něj společně Pánu Bohu děkovali.

A jako kdysi prosili Pána Ježíše, aby se za jejich děti modlil, a jako Pán Ježíš bral děti do náručí a žehnal jim, tak podobně i my chceme dnes prosit za malého *Pavla*.

Vyznání rodičů:

Kazatel pozve rodiče s dítětem dopředu a postaví je tak, aby jim shromáždění vidělo do tváře.

Modlitba před slibem (*někdo z rodičů, prarodičů, či někdo za sboru*)

Milá Jano, milý Petře,

přinesli jste svého syna Pavla do shromáždění, abychom spolu s vámi za něj děkovali a vyprošovali mu Boží požehnání. Věříte tedy, že děti jsou darem od Hospodina. Slibujete, že budete své dítě vychovávat v Boží bázni a lásce. Budete se za něj modlit, svým životem mu budete příkladem a povedete ho tak, aby vyrůstalo uprostřed společenství Božího lidu. Je-li tomu tak, odpovězte: S důvěrou v Boží pomoc slibujeme.

S důvěrou v Boží pomoc slibujeme.

My se jako sbor za vás chceme modlit a být vám oporou a povzbuzením. Prosím, povstaňme.

Požehnání:

Kazatel bere dítě do náručí a modlí se za něj. Následuje požehnání. Možno připojit vhodný verš.

Marie, ať požehná ti Hospodin ze Siónu, abys viděla dobré věci po všechny dny svého života. Amen. (podle Ž 128,5)

Davide, ať Hospodin ti žehná a chrání tě. Ať Hospodin rozjasní nad tebou svou tvář a je ti milostiv. Ať Hospodin obrátí k tobě svou tvář a obdaří tě pokojem. (podle Nu 6,24-26)

Uzavřít tuto část můžeme opět modlitbou díků a proseb za dítě a rodiče. Je možné k modlitbě povolat někoho z pracovníků sboru.

3. Křest věřícího (1. varianta)

Bratři a sestry v Pánu Ježíši Kristu!

Bratr XY požádal v našem společenství o křest. Staršovstvo jeho úmysl zvážilo a rozhodlo se mu vyhovět. Prosím tě tedy, bratře XY, abys předstoupil.

Kazatel pozve křtěnce dopředu.

Milý XY,

požádal jsi církev o křest, protože jsi uvěřil evangeliu, že Ježíš je Kristus, Pán a Spasitel, a to nejen Pán a Spasitel celého světa, ale i tvůj. Ve křtu chceš nyní tuto víru vyznat a zpečetit. Ve křtu ti ale zároveň vyznává a pečetí svou lásku sám Bůh Otec i Syn i Duch svatý. Ve křtu se ti Kristus sám jednou provždy dává a volá tě, abys ho spolu s ostatními křesťany následoval ve víře, v lásce a v naději, dokud se pro nás v poslední den nevrátí a uvidíme ho tváří v tvář.

Vyznání víry:

Pán Ježíš říká: „Kdo uvěří a přijme křest, bude spasen.“

Vyznejme proto, bratři a sestry, slovy Apoštolského vyznání společně svou křesťanskou víru.

Prosím, povstaňte.

Věřím v Boha Otce všemohoucího, Stvořitele....

Milý bratře XY,

vyjádřil jsi přání přijmout podle ustanovení Pána Ježíše křest.

Ptám se tě tedy: Věříš, že Bůh stvořil tento svět a je tvým Otcem?

Věříš, že i pro tebe Kristus zemřel a vstal z mrtvých, aby tě očistil od hříchů a byl tvým Pánem a Spasitelem?

A věříš, že Bůh i tobě daroval svého Ducha, abys žil nyní ve společenství církve a na věčnosti v Boží blízkosti?

Je-li tomu tak, pak odpověz:

Věřím a vyznávám.

Věřím a vyznávám.

Zříkáš se tedy života bez Boha a pod vládou hříchu a zlého? A věříš, že tě Bůh v Kristu přijímá na milost a za svého? Je-li tomu tak, pak vyznej: Zříkám se zlého a odevzdávám se Pánu Ježíši.

Zříkám se zlého a odevzdávám se Pánu Ježíši.

Přijímáš Boží slovo Písma svatého za nejvyšší pravidlo života a víry a chceš podle něj Pána Ježíše následovat? Je-li tomu tak, odpověz: Ano.

Ano.

Křest:

Zde je voda. Co brání, abys byl pokřtěn?

Pane Ježíši Kriste, ty dodnes svým Slovem povoláváš k víře, jak jsme toho svědky u XY, který se k tobě hlásí. Prosíme, aby ses k jeho víře přiznal. Potvrď mu znamením křtu, že jej přijímáš za svého. Amen.

Pán Ježíš vyslal své učedníky ke všem národům, aby je křtili a učili je zachovávat vše, co jim přikázal.

(Oslovení křestním jménem) – **Martine, na základě tvého vyznání, tě křtím ve jméno Otce i Syna i Ducha svatého.**

Ať Hospodin ti žehná a chrání tě.

Ať Hospodin rozjasní nad tebou svou tvář a je ti milostiv.

Ať Hospodin obrátí k tobě svou tvář a obdaří tě pokojem.

(Následuje zpravidla křestní verš nebo slovo na cestu pro křtěnce).

Modlitby:

Bože a Otče náš, děkujeme ti, že jsi připojil tohoto bratra do své církve a k našemu společenství. Žehnej mu a bohatě na něj vylévej svého Ducha svatého. Dej mu podíl na rozmanitosti svých duchovních darů, ať přijímá stále větší bohatství z Krista, do něhož byl zasazen, a ať v něm zůstává. Ochraňuj ho před pokušením, vyzbrojuj ho, aby vedl dobrý boj víry. Zachovej ho ve své lásce a ve své službě až do konce a dej, aby i nám všem tento křest byl požehnáním pro Ježíše Krista. Amen.

Následují modlitby křtěnce a sboru.

(Buď v návaznosti, nebo při nejbližší příležitosti ve sboru následuje členský slib, který je rozvedením závazku křtu).

Křest věřícího (2. varianta – volné odpovědi)

Milé sestry a milí bratři!

Bratr XY požádal v našem společenství o křest. Staršovstvo jeho úmysl zvážilo a rozhodlo se mu vyhovět. Prosím tě tedy, bratře XY, abys předstoupil.

Kazatel pozve křtěnce dopředu.

Milý XY,

požádal jsi církev o křest, protože jsi uvěřil evangeliu, že Ježíš je Kristus, Pán a Spasitel, a to nejen Pán a Spasitel celého světa, ale i tvůj. Ve křtu chceš nyní tuto víru vyznat a zpečetit. Ve křtu ti ale zároveň vyznává a pečetí svou lásku sám Bůh Otec i Syn i Duch svatý. Ve křtu se ti Kristus sám jednou provždy dává a volá tě, abys ho spolu s ostatními křesťany následoval ve víře, v lásce a v naději, dokud se pro nás v poslední den nevrátí a uvidíme ho tváří v tvář.

Vyznání víry:

Pán Ježíš říká: „Kdo uvěří a přijme křest, bude spasen.“

Vyznejme proto, sestry a bratři, slovy apoštolského vyznání společně svou křesťanskou víru. Prosím, povstaňte.

Apoštolské vyznání víry:

Věřím v Boha Otce všemohoucího, Stvořitele...

Milý bratře XY,

vyjádřil jsi přání přijmout podle ustanovení Pána Ježíše křest.

Ptám se tě tedy: Věříš, že Bůh stvořil tento svět a je tvým Otcem?

Věříš, že i pro tebe Kristus zemřel a vstal z mrtvých, aby tě očistil od hříchů a byl tvým Pánem a Spasitelem?

A věříš, že Bůh i tobě daroval svého Ducha, abys žil nyní ve společenství církve a na věčnosti v Boží blízkosti?

Odpověď křtěného na otázky:

1) *Věřím v Boha Otce, Syna i Ducha svatého. (nebo pouze – věřím)*

2) *Vyznávám, že je mým Otcem, Spasitelem i Pánem. (nebo pouze – vyznávám)*

Zříkáš se tedy života bez Boha a pod vládou hříchu a zlého? A odevzdáváš se cele Ježíši Kristu, svému Pánu?

Zříkám se zlého a odevzdávám se Pánu Ježíši.

Přijímáš Boží slovo Písma svatého za nejvyšší pravidlo života a víry a chceš podle něj Pána Ježíše následovat?

Ano.

Křest:

Pane Ježíši Kriste, ty dodnes svým slovem povoláváš k víře, jak jsme toho svědky u XY, který se k tobě hlásí. Prosíme, aby ses k jeho víře přiznal. Potvrď mu znamením křtu, že jej přijímáš za svého. Amen.

Pán Ježíš vyslal své učedníky ke všem národům, aby je křtili a učili je zachovávat vše, co jim přikázal.

Bratře (následuje křestní jméno křtěného), podle Ježíšova ustanovení křtím tě ve jméno Otce i Syna i Ducha svatého.

Po křtu kazatel vloží ruku na hlavu pokřtěného a žehná:

Ať Hospodin ti žehná a chrání tě.

Ať Hospodin rozjasní nad tebou svou tvář a je ti milostiv.

Ať Hospodin obrátí k tobě svou tvář a obdaří tě pokojem.

Může následovat křestní verš nebo slovo na cestu pro křtěnce.

Modlitby:

Modleme se.

Bože a Otče náš, děkujeme ti, že jsi připojil tohoto bratra do své církve a k našemu společenství. Žehnej mu a bohatě na něj vylévej svého Ducha svatého. Dej mu podíl na rozmanitosti svých duchovních darů, ať přijímá stále větší bohatství z Krista, do něhož byl zasazen, a ať v něm zůstává. Ochraňuj ho před pokušením, vyzbroj ho, aby vedl dobrý boj víry. Zachovej ho ve své lásce a ve své službě až do konce a dej, aby i nám všem tento křest byl požehnáním pro Ježíše Krista. Amen.

(Následují modlitby křtěnce a sboru).

Při nejbližší příležitosti následuje členský slib, který je rozvedením závazku křtu.

4. Křest dítěte

K lidu Boží smlouvy neodmyslitelně patří i děti věřících rodičů (1K 7,14; Gn 17,7): také jim platí zaslíbení evangelia (L 18,15-16; Sk 2,38-39), stejně jako závazky víry a poslušnosti (Ef 6,4). Proto zakladatelé Církve bratrské přejali starokřesťanskou a reformační tradici sloužit křtem i nemluvňatům a malým dětem, pokud si to věřící rodiče přejí. Obvyklým způsobem křtu dítěte je pokropení či polití.

Vyznání sboru:

Milé sestry, milí bratři,

XX a XY mezi nás přinesli své dítě ke křtu. Vyznávají tak svou víru, že děti jsou darem od Hospodina a že podle Kristova zaslíbení mají spolu s námi podíl na bohatství církve. Společně proto vyznejme svou křesťanskou víru. Prosím, povstaňte k apoštolskému vyznání...

Následuje společné Apoštolské vyznání...

Vyznání rodičů:

Křtící pozve rodiče s dítětem dopředu.

Milí rodiče, Jano a Petře,

přinesli jste svého Pavla do shromáždění, aby přijal křest. Věříte tedy, jak jsme právě vyznávali, že Hospodin je Otcem vaším i vašeho dítěte; že Ježíš Kristus, ukřížovaný a vzkříšený, je Spasitelem a Pánem vaším a spolu s vámi i vašeho dítěte; a že Duch svatý střeží a vede vás i vaše dítě ke spasení? Jestliže tak věříte a vyznáváte, odpovězte: Věříme a vyznáváme.

Věříme a vyznáváme.

Boží slovo vybízí křesťanské rodiče, aby své děti přijímali jako dar od Hospodina a vychovávali je ve víře v Pána a podle jeho slova. Slibujete tedy, že budete své dítě vychovávat v Boží bázni a lásce a povedete ho tak, aby vyrůstalo uprostřed obecnství Božího lidu. Budete se za ně modlit a svým životem mu budete příkladem. Jestliže tak slibujete, odpovězte: S důvěrou v Boží pomoc slibujeme.

S důvěrou v Boží pomoc slibujeme.

Křest:

Kazatel vezme dítě do náručí, křtí ho politím či pokropením a žehná mu.

Může připojit vhodný křestní verš.

Pán Ježíš vyslal své učedníky ke všem národům, aby je křtili a učili je zachovávat vše, co jim přikázal.

Pavle, křtím tě ve jméno Otce i Syna i Ducha svatého.

Ať Hospodin ti žehná a chrání tě. Ať Hospodin rozjasní nad tebou svou tvář a je ti milostiv. Ať Hospodin obrátí k tobě svou tvář a obdaří tě pokojem.

Vrátí dítě a mluví k rodičům.

A vy rodiče poslyšte Boží zaslíbení: „*Věř v Pána Ježíše a budeš spasen ty i tvůj dům.*“

Následují modlitby rodičů a sboru.

5) Bohoslužebná připomínka křtu a obnova křestního závazku (doporučeno leuenberským hnutím)

Tuto připomínku křtu můžeme použít pro ty, kteří byli pokřtěni v dětství a stávají se členy církve. Tímto způsobem mohou připojit ke křtu své osobní vyznání víry a vzít na sebe závazek křtu. Jde tedy o obnovu křestního vyznání. Formulář lze zařadit i při situaci, kdy např. sbor chce učinit své nové vyznání víry a připomenout si milost a požehnání křtu. Formulář je také vhodný pro ekumenické shromáždění, kdy chceme společně s křesťany jiných křesťanských církví vyznat společný základ víry a jednotu ve křtu. Text připomínky křtu je zařazen podle formuláře Společenství evangelických církví (leuenberského společenství).

Slovo ke shromáždění:

Milí bratři, milé sestry v Kristu!

Víra v Ježíše Krista je dar, který Pán Bůh nabízí všem lidem. Bible přirovnává víru k cestě, na niž jsme byli pozváni. Ne všichni o této cestě vědí. Ne všichni jsou ochotni touto cestou jít, protože je úzká. Mnozí však toto pozvání vděčně přijali a přiznali se k Ježíši Kristu jako ke svému Pánu a Spasiteli. Někteří tak učinili při křtu nebo při jiné příležitosti. To však neznamená, že na této cestě nemůžeme bloudit. Všechny nás zmáhá únava, nejistota, zklamání. Naše víra se snadno může stát jen prázdným zvykem. Často nám chybí naděje, láska a trpělivost. Mezi církvemi i jednotlivými křesťany je mnoho neporozumění a zbytečných sporů. Proto chceme využít dnešní příležitost, abychom se ke své víře v Ježíše Krista znovu a společně přiznali a vyjádřili tak jednotu církve i své odhodlání být světu solí a světlem. Povstaňme.

Vyznání víry:

Milí bratři, milé sestry v Kristu!

Bůh nám svým slovem potvrdil svou milost a odpuštění. Přijal nás za své syny a dcery. Přijetím Kristova vzkříšení jsme se znovu narodili k živé naději. Duchem svatým jsme byli vybaveni k novému životu. Tak jsme spojeni v jedno tělo, v jednu Kristovu církev a chceme následovat téhož Pána. Vyznejme proto nyní svoji víru slovy apoštolského vyznání, které nás spojuje s křesťany přes hranice všech míst a věků:

Bratře, sestro!

Věříš v Boha?

Odpověď sboru nebo těch, kteří se přiznávají ke svému křtu:

Věřím v Boha, Otce všemohoucího, Stvořitele nebe i země.

Věříš v Ježíše Krista, Božího Syna?

Věřím v Ježíše Krista, Syna jeho jediného, Pána našeho, jenž se počal z Ducha svatého, narodil se z Marie Panny, trpěl pod Pontským Pilátem, byl ukřižován, umřel a byl pohřben, sestoupil do pekel, třetího dne vstal z mrtvých, vstoupil na nebesa, sedí na pravici Boha Otce, všemohoucího, odkud přijde soudit živé i mrtvé.

Věříš v Ducha svatého?

Věřím v Ducha svatého, svatou církev obecnou, společenství svatých, odpuštění hříchů, těla z mrtvých vzkříšení a život věčný. Amen.

Vyznání naděje:

Bratři a sestry!

Kristus nás povolal do svého království. Tomuto povolání máme již dnes dělat čest způsobem svého každodenního života. Své osobní rozhodnutí a odhodlání – dát se ve všem vést příkladem a slovy Ježíše Krista – si nyní připomeňme a společně vyznejme. V Kristu jsme byli povoláni ke svobodě,

abychom se už nemuseli dát ovládat svým sobectvím. Zříkáš se dnes znovu všeho zla a chceš i nadále zápasit se svody hříchu a spoléhat se přitom na Kristovo vítězství? Je-li tomu tak, odpověz tak jako já: Chci s pomocí Ducha svatého.

Chci s pomocí Ducha svatého.

Byli jsme povoláni do společenství jednoho Kristova těla. Chceš vůči svým nejbližším bratrům a sestrám i vůči jiným křesťanům jiných církví usilovat přes všechny rozdíly o zachování jednoty Ducha ve svazku pokoje a spoléhat se přitom, že Kristova milost a sláva bude jednou zjevena všemu stvoření? Je-li tomu tak, odpověz tak jako i já: Chci s pomocí Ducha svatého.

Chci s pomocí Ducha svatého.

Posaďme se.

Následuje symbolický úkon podle zvyklostí místního sboru

Bratři a sestry,

nyňi si navzájem – jeden druhému – zapálíme svíci, na znamení, že světlo, kterým se v našich temnotách stal Ježíš Kristus, máme nést jeden druhému a celému světu. Při předávání světla si předáme i Kristův pozdrav: Pokoj tobě.

6) Členský slib navazující na křest

Slovo ke sboru:

Sestry a bratři!

Písmo říká, že ve křtu Bůh pečeti naše spojení s Kristem a s jeho tělem. Stáváme-li si tedy součástí Kristovy církve, pak nás Bůh připojuje ke konkrétnímu sboru. Tento křestní závazek vůči tělu Kristovu vyjadřujeme členstvím.

Členský slib:

Kazatel pozve přijímaného dopředu.

Milý bratře Pavle,

Kristus tě v našem středu připojil k sobě, ke svému tělu, ke svému lidu. Vstupuješ tedy nyní do smlouvy s touto větví obecné Kristovy církve, s Církví bratrskou. Svobodně se zavazuješ, že budeš žít v křesťanské lásce a duchovním společenství se všemi spolučleny a budeš se za ně modlit. Svými dary budeš přispívat k růstu a budování Kristova těla a podílet se na práci sboru. Nebudeš opouštět bohoslužby a shromáždění svého sboru, a budeš přijímat bratrské napomínání. Podle svých možností budeš přispívat na práci Božího království v církvi i ve světě. Jestliže to slibuješ, odpověz: **S důvěrou v Boží pomoc slibuji.**

S důvěrou v Boží pomoc slibuji.

Také my s tebou uzavíráme smlouvu. Vítám tě v našem středu a prohlašuji tě za plnoprávného člena sboru. Na znamení toho ti nyní jménem shromážděné církve podávám pravici. Děkujeme za tebe Pánu Bohu a slibujeme, že ti chceme pomáhat, abys rostl v poznání Pána Ježíše a mohl věrně žít v tom, k čemu tě Kristus povolal. Ty zase pomáhej nám.

Milost Pána Ježíše buď se všemi námi.

Amen.

7) Členský slib dříve pokřtěných

Tento formulář je vhodný pro případ, že přijímaný člen byl pokřtěn v dětství: proto obsahuje vyznání víry. V případě, že přijímaný byl pokřtěn již dříve na základě osobního vyznání víry (např. v jiné denominaci), je možné tuto část formuláře zkrátit či upravit.

Slovo ke sboru:

Sestry a bratři!

Bratr Pavel požádal v našem sboru o členství a staršovstvo jeho žádost přijalo. Bratr už byl pokřtěn ve jméno Otce i Syna i Ducha svatého a on i my se k jeho křtu ve víře přiznáváme. Vyznejme tedy slovy apoštolského vyznání společně svou víru. Prosím, povstaňte.

Následuje společné apoštolské vyznání víry.

Vyznání víry:

Kazatel pozve přijímaného dopředu. Shromáždění stojí.

Milý bratře Pavle,

vyjádřil jsi přání stát se plnoprávným členem sboru CB v ... Ptám se tě tedy: Věříš, že Bůh stvořil tento svět a je i tvým Otcem? Věříš, že i pro tebe Kristus zemřel a vstal z mrtvých, aby tě očistil od hříchů a byl tvým Pánem a Spasitelem? A věříš, že Bůh i tobě daroval svého Ducha, abys žil nyní v církvi a na věčnosti v Boží blízkosti? Je-li tomu tak, pak odpověz: **Věřím a vyznávám.**

Věřím a vyznávám.

Zříkáš se života bez Boha a pod vládou satana a hříchu? A věříš, že tě Bůh v Kristu přijímá na milost a za svého? Je-li tomu tak, pak vyznej: **Zříkám se zlého a odevzdávám se Pánu Ježíši.**

Zříkám se zlého a odevzdávám se Pánu Ježíši.

Přijímáš Písmo svatého za nejvyšší pravidlo života a víry a chceš podle něj Pána Ježíše následovat? Je-li tomu tak, odpověz: **Ano.**

Ano.

Členský slib

Milý bratře Pavle,

Uzavíráš nyní smlouvu s touto větví obecné Kristovy církve, s Církví bratrskou. Svobodně se zavazuješ, že budeš žít v křesťanské lásce a duchovním společenství se všemi spolučleny

a budeš se za ně modlit. Svými dary budeš přispívat k růstu a budování Kristova těla a podílet se na práci sboru. Nebudeš opouštět shromáždění svého sboru, a budeš přijímat bratrské napomínání. Podle svých možností budeš přispívat na práci Božího království v církvi i ve světě Jestliže to slibuješ, odpověz: **S důvěrou v Boží pomoc slibuji.**

S důvěrou v Boží pomoc slibuji.

Také my s tebou uzavíráme smlouvu. Vítám tě v našem středu a prohlašuji tě za plnoprávního člena sboru. Na znamení toho ti nyní jménem shromážděné církve podávám pravici. Děkujeme za tebe Pánu Bohu a slibujeme, že ti chceme pomáhat, abys rostl v poznání Pána Ježíše a mohl věrně žít v tom, k čemu tě Kristus povolal. Ty zase pomáhej nám.

Milost Pána Ježíše buď se všemi námi.

Amen.

8) Slib staršovstva

Slovo ke starším

Milí bratři (a milé sestry),

členské shromáždění Sboru Církve bratrské v vás zvolilo za své starší a nyní máte veřejně před sborem slíbit, že chcete svěřenou službu s Boží pomocí věrně plnit.

Vaším úkolem je pečovat spolu s kazatelem o sbor jako o Boží vlastnictví. Nejste povoláni k tomu, abyste nad ním panovali, nýbrž abyste nad ním bděli, chránili jej, sloužili mu, povzbuzovali ho i napomínali a byli mu příkladem.

Očekává se od vás, že se budete podle svěřených darů podílet na zvěstování evangelia, navštěvovat rodiny, zvláště nemocné a staré členy, povzbuzovat je Božím slovem a modlit se s nimi.

Budete se pravidelně účastnit porad staršovstva a podílet se na spolurozhodování o přijímání členů, na konání kázně a na rozhodování o všech sborových záležitostech. Svědomitě budete plnit úkoly svěřené vám staršovstvem a zachovávat mlčení o všem, co má zůstat důvěrné.

Budete svého kazatele podpírat modlitbami a pomáhat mu nést všechna břemena služby a starosti, pomáhat mu svými radami, povzbuzovat ho, podle potřeby jej laskavě usměrňovat, biblicky napomínat, sdílet se s ním a ochotně přijímat jeho pokyny.

Slib starších

Přijímáte-li tento úkol jako Boží povolání ke službě ve sboru a chcete-li jej věrně, ochotně a nezištně plnit, jak to požaduje Písmo svaté, vyzývám vás jako váš spolustarší a správce tohoto sboru, abyste mi podali pravici se slovy: **S pomocí Boží slibuji.**

S pomocí Boží slibuji.

Přijměte apoštolské povzbuzení:³³

„Starejte se jako pastýři o Boží stádce u vás, ne z donucení, ale dobrovolně, jak to Bůh žádá, ne z nízké ziskovosti, ale s horlivou ochotou, ne jako páni nad těmi, kdo jsou vám svěřeni, ale buďte jim příkladem. Když se pak ukáže nejvyšší pastýř, dostane se vám nevadnoucího vavřínu slávy.“

Slovo ke sboru

A nyní se obracím s apoštolskou výzvou také k vám, členům tohoto sboru:

„Žádám vás, bratři, abyste uznávali ty, kteří mezi vámi pracují, jsou vašimi představenými v Kristu a napomínají vás. Velmi si jich važte a milujte je pro jejich dílo. Podřizujte se jim, protože oni bdí nad vámi a budou se za vás zodpovídat. Kéž to mohou činit s radostí, ne s nářkem; to by vám nebylo na prospěch. Žijte mezi sebou v pokoji!“³⁴

9) Vikariát

Kandidát kazatelské služby – vikář je po souhlasu příslušného staršovstva Radou přidělen ke službě do některého sboru. Zde pracuje pod vedením ordinovaného kazatele a staršovstva. Ustanovením za vikáře se kandidát stává neordinovaným kazatelem církve. Do služby je uváděn předsedou Rady, nebo pověřeným členem Rady CB. Uvedením do sborové služby získává neordinovaný kazatel – vikář práva řádného člena staršovstva sboru, do kterého byl přidělen a účastní se porad a rozhodování staršovstva. Z tohoto důvodu složí při svém uvedení slib vikáře.

10) Slib vikáře

Slovo k vikáři:

Milý bratře,

byl jsi přijat do vikářské služby v Církvi bratrské. Tím jsi na sebe vzal jistou míru zodpovědnosti za Boží dílo a je na místě, abys před sborem veřejně slíbil, že chceš svěřenou službu věrně konat s Boží pomocí.

Tvým úkolem je sloužit společně s kazatelem (administrátorem) a staršovstvem Bohu, bratřím a sestrám a konat misijní službu ve světě.

³³ 1Pt 5,2-4

³⁴ 1Te 5,12; Žd 13,17

Očekává se od tebe, že se budeš podle svěřených darů podílet na kázání evangelia, pastoračních návštěvách a evangelizační službě.

Pravidelně se budeš účastnit porad staršovstva a podílet se na jeho práci a rozhodování.

Budeš se zúčastňovat vikariátních cvičení, plnit úkoly z nich vyplývající a dále se vzdělávat v Božím slově a ve studijní literatuře.

Svědomitě budeš plnit úkoly svěřené ti správcem sboru a staršovstvem a zachovávat mlčení o všem, co má zůstat důvěrné.

Od svého správce sboru (administrátora) budeš ochotně přijímat úkoly, pokyny a duchovní vedení.

Slib vikáře:

Přijímáš-li úkol vikáře sboru Církve bratrské v jako Boží povolání ke službě a chceš-li jej věrně a ochotně plnit, pak tě jako zástupce Rady Církve bratrské vyzývám, abys mi podal pravici se slovy: **S pomocí Boží slibuji.**

S pomocí Boží slibuji.

Přijmi tedy apoštolské povzbuzení.³⁵

„Nikdo ať tebou nepohrdá proto, že jsi mladý, ale těm, kdo věří, buď vzorem v řeči, v chování, v lásce, ve víře, v čistotě. Na to mysl, v tom žij, aby tvůj pokrok byl všem patrný. Dávej pozor na své jednání i na své učení. Buď v tom vytrvalý. Tak posloužíš ke spasení nejen sobě, ale i svým posluchačům.“

Následují přímluvy sboru za vikáře.

11) Ordinace a instalace kazatele

Kazatelé evangelia v Církvi bratrské jsou do služby uváděni jednak ordinací (pro celou církev), jednak instalací (pro konkrétní sbor). V ordinaci povolává církev (reprezentovaná konferencí) ústy předsedy Rady CB kazatele do služby, zavazuje ho k věrnosti a se vkládáním rukou a modlitbou kazatelů ho zmocňuje a vysílá. Instalací (ustanovením) je ordinovaný kazatel uváděn členem Rady do služby v konkrétním sboru, který na kazatelův slib odpovídá slibem svým. Obsahem ordinace a instalace je pověření zvěstovat Boží slovo a vysluhovat svátosti podle Písma: to dvojí je přede všemi dalšími pastoračními úkoly hlavní náplní a silou kazatelovy služby. Ordinací a instalací dává církev, resp. sbor najevo, že u kazatele rozpoznává Kristovo obdarování a povolání, přijímá ho od Pána církve za svého správce, svěřuje kazateli přednostní odpovědnost za správu kázání a svátostí a přiznává se tak k Písmu a evangeliu jako jedinému základu víry, života a autority v církvi.

³⁵ 2Tm 4,12.15-16

12) Ordinační slib

Shromáždění povstane.

Kazatel je vyzván k podpisu svého souhlasu s Vyznáním víry CB.

Vyznání:

Milý bratře,

Církev tě povolala do kazatelské a pastýřské služby na základě Božího povolání, které u Tebe rozpoznala. Dnes máš být ordinován za kazatele evangelia v Církvi bratrské. Tím na sebe převezmeš důležité poslání, které od tebe vyžaduje zodpovědný postoj. Ptám se tě proto:

Vyznáváš před Bohem a církví, že tvůj život náleží Pánu Ježíši Kristu a že jej chceš následovat oddanou službou po celý svůj život? Jestliže takto vyznáváš, odpověz: **Vyznávám.**

Vyznávám.

Věříš, že sám Bůh tě povolal Duchem svatým ke službě na svém díle tam, kam tě skrze svou církev postaví, abys pomáhal věřícím k duchovnímu růstu a vedl ke Kristu ty, kteří v něho dosud nevěří?

Jestliže takto věříš, odpověz: **Věřím.**

Věřím.

Slib kazatele:

Slibuješ, že s Boží pomocí budeš věrně a opravdově zvěstovat Boží slovo a sám se mu též ochotně podřizovat. Budeš pozorně naslouchat vyznání otců, k nimž se Církev bratrská hlásí, zachovávat její Ústavu a Řád. Budeš věrně a nestranně konat pastýřskou službu a zachovávat svěřené zповědní tajemství. Slibuješ, že budeš pilný v osobním studiu Písma svatého a v modlitbách. Budeš sloužit bratřím a sestrám svátostmi křtu a večeře Páně a vyvaruješ se všeho, co by mohlo narušovat bratrství, řád a jednotu v církvi. Jestliže tak slibuješ, odpověz: **S pomocí Boží slibuji.**

S pomocí Boží slibuji.

Pověření a zmocnění:

Tímto jsi tedy oddělen ke službě slova a svátostí. Slyš apoštolské slovo:³⁶ „Před Bohem a Kristem Ježíšem, který bude soudit živé i mrtvé, tě zapřísahám pro jeho příchod a jeho království: Hlásej slovo Boží, ať přijdeš vhod či nevhod, usvědčuj, domlouvej, napomínej v trpělivém vyučování. Buď ve všem střízlivý, snášej útrapy, konej dílo zvěstovatele evangelia a cele se věnuj své službě. Dávej pozor na své jednání i na své učení. Buď v tom vytrvalý. Tak posloužíš ke spasení nejen sobě, ale i svým posluchačům.“ Amen.

³⁶ 2Tm 4,1-2.5; 1Tm4,16

Prosím bratry kazatele, aby na bratra vložili ruce, modlili se za něj a žehnali mu.

Následují modlitby kazatelů a požehnání.

Promulgace – prohlášení:

Ordinující prohlásí kazatele za ordinovaného, následuje podání ruky nově ordinovaného kazatele ordinujícím (kazatelům, případně starším sboru).

Milý bratře (bratři), prohlašuji tě (vás) za kazatele a služebníky Božího slova a Kristových svátostí podle řádu Církve bratrské. Pán Bůh ti (vám) žehnej v této službě.

Poslání a zaslíbení.....

13) Instalační slib kazatele a sboru

Slib kazatele:

Shromáždění před instalačním slibem povstane.

Zástupce Rady a instalovaný kazatel stojí vpředu před shromážděným sborem. Je vhodné, aby také místní staršovstvo při instalačním slibu přišlo před shromážděný sbor.

Milý bratře,

byl jsi církví povolán, abys přijal úkol kazatele Sboru Církve bratrské v Ptám se tě, zda tuto službu kazatele, pastýře (a správce) sboru přijímáš jako úkol svěřený ti Pánem církve. Jestliže jej přijímáš, odpověz: Přijímám.

Přijímám.

Slibuješ, že se vynasnažíš věrně plnit všechny povinnosti kazatele sboru, zejména být příkladem křesťanského života, pilně zvěstovat pravdu Písma svatého, s modlitbou pastýřsky pečovat o svěřený sbor a nezapomínat na misijní službu. Jestliže tak slibuješ, odpověz: **S pomocí Boží slibuji.**

S pomocí Boží slibuji.

Slib sboru:

Nyní se ptám vás, členů sboru v, zda přijímáte bratra XY za svého kazatele, pastýře (a správce) a slibujete, že ho budete podle Písma milovat, ctít, povzbuzovat a pomáhat mu. Jestliže jej takto přijímáte a slibujete, vyjádřete to každý sám za sebe slovy: **S pomocí Boží slibuji.**

S pomocí Boží slibuji.

„Bůh pak můj necht naplní všelikou potřebu vaši podle bohatství svého slavně v Kristu Ježíši.“³⁷

Promulgate – prohlášení instalujícího doprovázené podáním ruky, případně i dalších instalujících kazatelů a zástupců staršovstva.

Milý bratře, prohlašuji tě za řádně pověřeného kazatele (a správce) Sboru Církve bratrské v Pán Bůh ti žehnej v této službě.

Vyzývám členy staršovstva, aby na potvrzení spolupráce s nově ustanoveným služebníkem, podali svému kazateli pravici.

14) Slib při ordinaci diakona

Církev bratrská ordinuje na návrh sboru či Rady diakony a diakonky. Zpravidla se jedná o pracovníky, kteří dlouhodobě konají diakonickou službu a konají ji z duchovních motivů. Může se jednat o službu ve zdravotnických zařízeních, ve věznicích a v dalších zařízeních, kde je možné prakticky i duchovně sloužit lidem. Diakonickou ordinaci provádí kazatelský člen Rady ve spolupráci s kazatelem příslušného sboru.

Shromáždění před ordinačním slibem diakona povstane.

Milý bratře (Milá sestro),

byl(a) jsi navržen(a) a potvrzen(a) k diakonické službě v rámci misijní služby Církve bratrské. Církev rozpoznala tvé obdarování a potvrzuje tě v této odpovědné službě. Církev bratrská v duchu biblických textů vidí důležitost služby sociální, evangelizační a pastorační, které od apoštolské doby konaly osoby plné Ducha svatého a moudrosti, jak čteme v knize Skutků apoštolských.³⁸ Kristovo evangelium má být vždy doprovázeno činy živé víry, které jsou vysvětlením evangelia a přítomněním služby lásky našeho Pána Ježíše Krista.

Od prvních stran Starého zákona se setkáváme se skutečností Božího zájmu o celého člověka, včetně jeho potřeb těla. Náš Pán a Spasitel se také vždy zajímal nejen o stav duše, ale také o lidské zápasy, které souvisely s lidskou nouzí v různých oblastech. Ptám se tě před Pánem Bohem a církví, zda chceš sloužit svému Pánu cílevědomou a věrnou diakonickou službou. Je-li tomu tak, odpověz slovy: **S pomocí Boží slibuji.**

S pomocí Boží slibuji.

Slibuješ, že se při vykonávání diakonické služby budeš řídit Božím slovem, že budeš usilovat o plnost Ducha svatého po vzoru prvních diákonů v Jeruzalémě, respektovat vedení svého sboru a společně s církví usilovat o naplnění svěřeného poslání?

Jestliže tak slibuješ, odpověz: **Ano.**

³⁷ Fp 4,19

³⁸ Sk 6,3-6; 8,26-40

Ano.

My jako církev děkujeme Pánu Bohu za tebe a slibujeme, že tě budeme v této službě podpírat. Pán Bůh tě vystroj a zmocni ke slavnému úkolu kristovské služby v dnešním světě!

15) Pověření služebníka v nedělní besídce, dorostu a mládeži ap.

Bratře, sestro, slibuješ, že budeš konat službu, ke které tě dnes pověřujeme jako Pánu? Slibuješ, že budeš dbát o Boží slovo a budeš milovat ty, kterým máš sloužit?

Jestliže tak slibuješ, odpověz: **S pomocí Boží slibuji!**

S pomocí Boží slibuji!

Následuje modlitba za pověřeného pracovníka a požehnání.

16) Pověření učitele teologie

Církev bratrská může pověřit své pracovníky posláním a úkolem učitele církve. Toto pověření se zpravidla týká ordinovaných kazatelů, nebo těch, kteří se dlouhodobě věnují studiu teologie a vyučování v církvi a na teologických školách. Učitel církve je zavázán věrností k Vyznání Církve bratrské a k respektování její Ústavy a Řádu. Pokud ještě nepodepsal Vyznání víry Církve bratrské, učiní tak před složením svého slibu.

17) Slib učitele teologie

Milý bratře, byl jsi povolán jako učitel církve. Jako zástupci Církve bratrské vděčně přijímáme tvou službu a děkujeme Pánu Bohu, že dává ty, kteří odpovědně zápasí o hlubší poznání evangelia a biblické zvěsti a hledají jejich odpovídající vyjádření v současné době.

Ptám se tě tedy:

Přijímáš tuto službu učitele církve jako povolání od Boha? Jestliže tomu tak je, odpověz: **Ano.**

Ano.

Zavazuješ se jako učitel Božího slova a teologie podřizovat se pravdě evangelia, dosvědčené v Písmu a veřejně tuto pravdu vyznávat? Jestliže tomu tak je, odpověz: **Ano.**

Ano.

Jsi připraven svou odbornou prací poznání pravdy evangelia prohlubovat a předávat ji věrně studentům, kazatelům i církvi? Je-li tomu tak, odpověz: **Ano.**

Ano.

Chceš v lásce k církvi vést studenty teologie, misie, pastorační a diakonické služby tak, aby mohli sloužit ve sborech, v misii a v sociální službě jako odpovědní služebníci, kteří své poznání uplatňují tvůrčím způsobem ve své práci? Jestliže tomu tak je, odpověz: **Ano**.

Ano.

Jsi ochoten sloužit církvi přípravou odborných stanovisek pro její učení i praktickou službu? Jestliže tomu tak je, odpověz: **Ano**.

Ano.

Přijímáme tě za učitele v Církvi bratrské a chceme s tebou spolupracovat a tvoji službu podírat přímluvnými modlitbami.

Následuje přímluvná modlitba a požehnání.

18) Slib Rady Církve bratrské

Milí bratři v Kristu Ježíši,

byli jste řádně zvoleni za členy Rady Církve bratrské a přijali jste tuto volbu jako Boží pověření, abyste s odpovědností a ochotou konali všechny své povinnosti.

Slibujete, že budete s Boží pomocí a s naší modlitební podporou řešit všechny úkoly podle svého nejlepšího vědomí a svědomí na základě Písma svatého, v Duchu svatém. Slibujete, že budete duchovní oporou všem sborům a členům Církve bratrské, že budete vždycky dbát zájmů Božího království a při své práci dodržovat Vyznání víry, Ústavu a Řád Církve bratrské.

Slibujete-li to, odpovězte s důvěrou ve svého Pána a Spasitele Ježíše Krista: **S pomocí Boží slibuji.**

S pomocí Boží slibuji.

19) Způsob služby nemocným

Podle Jk 5,14-16 se za jednu ze služeb starších sboru považuje služba modliteb nad nemocnými s případným vkládáním rukou a mazáním olejem. Při službě vkládání rukou je třeba podtrhnout, že to je ruka Páně, která žehná, posílá, občerstvuje a dotýká se nemocného. Tím, kdo maže olejem, je sám Pomazaný – Kristus. Osoba, která je olejem pomazána, je oddělena pro Boží působení. V Jk 5 je jako součást této služby zmíněna modlitba víry. Jde o modlitbu víry plnou naděje a očekávání. Modlitba věřícího člověka má být nadějná, vyrovnávající se s Boží vůlí, která je vždy pro dobro člověka. Z těchto důvodů je dobře věnovat čas modlitební přípravě, která zahrnuje vyznání hříchů. Posvěcení se děje čtením Písma svatého, modlitbami, případně půstem a slavením svaté večeře Páně. Obvykle na požádání vkládá ruce kazatel společně s několika staršími sboru. Při této službě není slibováno tělesné uzdravení. Podle Jk 5 Pán Ježíš nějakým způsobem člověka „pozvedne“. Může to být duchovně, může to být silou víry, odstraněním bolesti a jistě i uzdravením. Také

tato služba má obsahovat krátkou službu Božím slovem (např. na texty z 2K 1,3-5; Ž 91; L 17,11-19 aj.), modlitební vyjádření pokání (např. pomocí textů Ž 103; Mt 6,7.12-13 aj.).

Ruce klademe obvykle na hlavu nemocného a olivovým olejem můžeme mazat čelo nemocného (případně udělat znamení kříže).

Na konec modliteb kazatel nebo starší, který tuto službu vede, poví:

„Vkládáme na tebe ruce ve jménu Otce, Syna i Ducha svatého, naléhavě prosíme, aby tě náš Pán Ježíš Kristus podepřel svou přítomností, aby odňal všechnu nemoc těla, duše i ducha a dal ti vítězství života a pokoje, které by tě uschopnilo mu sloužit nyní i na věky. Amen.“

Nebo:

„Vkládáme na tebe ruce ve jménu našeho Pána a Spasitele Ježíše Krista a prosíme, aby tě pozdvihl a naplnil svou milostí, abys poznal uzdravující moc a jeho lásku. Mažu tě olejem ve jménu Otce, Syna i Ducha svatého. Amen.“

20) Církevní sňatek

(s právním účinkem uzavření manželství)

Ženicha, nevěstu, svědky a kazatele může přítomným představit uvádějící.

Uvádějící:

Přistupujeme nyní k uzavření manželství. Žádám nyní přítomné, aby povstali. Vážený bratře (pane) kazateli, dovoluji vám představit(a) ženicha, pana... nevěstu slečnu (paní)...a jejich svědky: ...

Prohlášení stanovená zákonem uvedená v následujícím odstavci (nestanoví-li zákon jinak) není v tuto chvíli podmínkou slovně uvádět, pokud tak již snoubenci učinili před oprávněnou osobou.

Snoubenci prohlašují, že jim nejsou známy okolnosti vylučující uzavření manželství, že navzájem znají svůj zdravotní stav a že zvážili úpravu budoucích majetkových vztahů, uspořádání budoucího bydlení a hmotné zajištění rodiny po uzavření manželství. Zároveň se dohodli na užívání společného příjmení: ...

Kazatel:

Milí snoubenci, přišli jste, abyste své manželství uzavřeli vzájemným prohlášením a slibem před Boží tváří a těmito svědky. Slovo Boží žádá, aby manželství bylo zachovááno v lásce a věrnosti a zdůrazňuje jeho nerozlučitelnost. Žijte tedy v Boží bázni jeden pro druhého, podepírejte se a tak naplňte vůli našeho Pána a Spasitele Ježíše Krista. Skloňme se před svatým Bohem a vyprošujme budoucím novomanželům Boží pomoc a ochranu (následují přímluvné modlitby).

Kazatel:

Táži se tě (vás, pane) ženichu, zdali dobrovolně vstupuješ (vstupujete) do manželství se zde přítomnou slečnou (paní)...

Ženich: *Ano*

Kazatel:

Táži se tě (vás, slečno) nevěsto, zdali dobrovolně vstupuješ (vstupujete) do manželství se zde přítomným panem ...

Nevěsta: *Ano*

Kazatel:

Vybízím vás nyní, abyste si před Bohem a těmito svědky dali slib nezrušitelné lásky a věrnosti. Podejte si pravice.

Varianta 1 (říkají snoubenci sami)

Já (ženich uvede své jméno), spojuji svůj život s Tvým a slibuji, že tě budu milovat, chránit, vážit si tě a ctít. Budu ti věrným manželem po všechen čas, v dobrém i ve zlém, dokud nás smrt nerozdělí. K tomu mi dopomáhej Bůh!

Já (nevěsta uvede své jméno), spojuji svůj život s Tvým a slibuji, že tě budu milovat, pomáhat ti, vážit si tě a ctít. Budu ti věrnou manželkou po všechen čas, v dobrém i ve zlém, dokud nás smrt nerozdělí. K tomu mi dopomáhej Bůh!

Varianta 2 (říká kazatel, dále možno užít i vykání)

Milý..... (uvede jméno ženicha),

zvolil sis... (uvede jméno nevěsty), jejíž pravici ve své máš, aby byla tvou manželkou. Slibuješ, že ji budeš milovat, vážit si jí, důvěřovat jí a chránit. Spojuješ svůj život s jejím životem a chceš jí být věrným manželem v dobrém i ve zlém, dokud vás smrt nerozdělí. Je-li tomu tak, s důvěrou v Boží pomoc odpověz slovy: **S pomocí Boží slibuji.**

Ženich: *S pomocí Boží slibuji!*

Kazatel:

Také ty,..... (uvede jméno nevěsty),

zvolila sis... (uvede jméno ženicha), jehož pravici ve své držíš, aby byl tvým manželem. Slibuješ ho milovat, vážit si ho, pomáhat a důvěřovat mu jako svému nejbližšímu pozemskému příteli. Spojuješ svůj život s jeho životem a chceš mu být věrnou manželkou v dobrém i ve zlém, dokud vás smrt nerozdělí. Je-li tomu tak, s důvěrou v Boží pomoc odpověz slovy: **S pomocí Boží slibuji.**

Nevěsta: *S pomocí Boží slibuji!*

Kazatel:

Protože jste si nyní před Bohem a přítomnými svědky slíbili manželskou věrnost a lásku, prohlašuji vaše manželství za právoplatně uzavřené a podle Božího řádu za nerozlučitelné. Co Bůh spojil, člověk nerozlučuj!

Uvádějíci:

Žádám nyní pana a paní (uvést nové příjmení) aby své rozhodnutí stvrdili svými podpisy. Po nich prosím i oba svědky a oddávajícího.

Uvádějíci:

Vyměňte si vzájemně snubní prsteny a dejte si první manželský polibek.

V případě, že se jedná o církevní sňatek s požehnáním uděleným vkládáním rukou, vloží kazatel ruce na hlavy novomanželů a udělí požehnání. V opačném případě tuto část vhodně ukončí (např. přímluvnou modlitbou).

Kazatel:

(novomanželé klečí nebo stojí)

Přijměte požehnání: *Ať Hospodin vám žehná a chrání vás, ať Hospodin rozjasní nad vámi svou tvář a je vám milostiv, ať Hospodin obrátí k vám svou tvář a obdaří vás pokojem. Milost našeho Pána Ježíše Krista a láska Boží a přítomnost Ducha svatého buď s vámi. Amen.*

Varianta 3

Oddávající kazatel:

Vážení snoubenci,

prohlašujete, že vám nejsou známy okolnosti vylučující uzavření manželství a že oba znáte vzájemně svůj zdravotní stav a že jste zvážili úpravu budoucích majetkových vztahů. Zároveň jste se dohodli na užívání společného příjmení:

Novák - Nováková

kazatel:

Milí snoubenci, přišli jste, abyste své manželství uzavřeli vzájemným prohlášením a slibem před Boží tváří a těmito svědky. Slovo Boží žádá, aby manželství bylo zachovááno v lásce a věrnosti a zdůrazňuje jeho nerozlučitelnost. Žijte tedy v Boží bázni jeden pro druhého, podepírejte se a tak naplňte vůli našeho Pána a Spasitele Ježíše Krista. Skloňme se před svatým Bohem a vyprošujme budoucím novomanželům Boží pomoc a ochranu.

Přímluvná modlitba snoubenců, nebo jejich rodičů či někoho ze staršovstva:

kazatel:

Milý Michale, táži se tě, zdali dobrovolně vstupuješ do manželství se zde přítomnou slečnou Janou...?

ženich: ANO.

kazatel:

Jano, táži se Tě, zdali dobrovolně vstupuješ do manželství se zde přítomným panem Michalem?

nevěsta: ANO.

kazatel:

Vybízím vás nyní, abyste si před Bohem a těmito svědky dali slib nezrušitelné lásky a věrnosti. Podejte si pravice.

kazatel:

Milý Michale,

zvolil sis Janu, jejíž pravici ve své máš, aby byla tvou manželkou. Slibuješ, že ji budeš milovat, vážit si jí, důvěřovat jí a chránit. Odříkáš se ostatních žen a chceš mít jen tuto jedinou. Spojuješ svůj život s jejím životem a chceš jí být věrným manželem v dobrém i ve zlém, v dobrém i ve zlém, v bohatství i chudobě, ve zdraví i nemoci dokud vás smrt nerozdělí. Je-li tomu tak, s důvěrou v Boží pomoc odpověz slovy: **S pomocí Boží slibuji.**

ženich: *S pomocí Boží slibuji!*

kazatel:

Také ty Jano,

zvolila sis Michala, jehož pravici ve své držíš, aby byl tvým manželem. Slibuješ ho milovat, vážit si ho, pomáhat a důvěřovat mu jako svému nejbližšímu pozemskému příteli. Odříkáš se ostatních mužů a chceš mít jen tohoto jediného. Spojuješ svůj život s jeho životem a chceš mu být věrnou manželkou v dobrém i ve zlém, v bohatství i chudobě, ve zdraví i nemoci, dokud vás smrt nerozdělí. Je-li tomu tak, s důvěrou v Boží pomoc odpověz slovy: **S pomocí Boží slibuji.**

nevěsta: *S pomocí Boží slibuji!*

kazatel:

Protože jste si nyní před Bohem a přítomnými svědky slíbili manželskou věrnost a lásku, prohlašuji vaše manželství za právoplatně uzavřené a podle Božího řádu za nerozlučitelné. Co Bůh spojil, člověk nerozlučuj!

Uvádějící nebo kazatel:

Žádám vás nyní, abyste své rozhodnutí vstoupit do manželství, stvrdili svými podpisy. Po nich prosím o podpis i oba svědky.

(následují podpisy manželů, svědků a oddávajícího)

Vyměňte si vzájemně snubní prsteny a dejte si první manželský polibek.

V případě, že se jedná o církevní sňatek s požehnáním uděleným vkládáním rukou, vloží kazatel ruce na hlavy manželů a vysloví biblické požehnání.

21) Svatební shromáždění (bez právního účinku)

Kazatel:

Milí novomanželé, přišli jste, abyste své manželství potvrdili slibem před Boží tváří a těmito svědky. Slovo Boží žádá, aby manželství bylo zachovááno v lásce a věrnosti a zdůrazňuje jeho nerozlučitelnost. Žijte tedy v Boží bázni jeden pro druhého, podepírejte se a tak naplňte vůli našeho Pána a Spasitele Ježíše Krista. Skloňme se před svatým Bohem a vyprošujme novomanželům Boží pomoc a ochranu (následují přímluvné modlitby).

Kazatel:

Vybízím vás nyní, abyste si před Bohem a těmito svědky dali slib nezrušitelné lásky a věrnosti. Podejte si pravice.

varianta 1 (říkají novomanželé sami)

Já (ženich uvede své jméno), spojuji svůj život s Tvým a slibuji, že tě budu milovat, chránit, vážit si tě a ctít. Budu ti věrným manželem po všechen čas, v dobrém i ve zlém, dokud nás smrt nerozdělí. K tomu mi dopomáhej Bůh!

Já (nevěsta uvede své jméno), spojuji svůj život s Tvým a slibuji, že tě budu milovat, pomáhat ti, vážit si tě a ctít. Budu ti věrnou manželkou po všechen čas, v dobrém i ve zlém, dokud nás smrt nerozdělí. K tomu mi dopomáhej Bůh!

varianta 2 (říká kazatel, dále možno užít i vykání)

Milý... (uvede jméno ženicha),

zvolil sis... (uvede jméno nevěsty), jejíž pravici ve své máš, aby byla tvou manželkou. Slibuješ, že ji budeš milovat, vážit si jí, důvěřovat jí a chránit. Spojuješ svůj život s jejím životem a chceš jí být věrným manželem v dobrém i ve zlém, dokud vás smrt nerozdělí. Je-li tomu tak, s důvěrou v Boží pomoc odpověz slovy: **S pomocí Boží slibuji.**

Ženich: S pomocí Boží slibuji!

Kazatel:

Také ty,... (uvede jméno nevěsty),

zvolila sis... (uvede jméno ženicha), jehož pravici ve své držíš, aby byl tvým manželem. Slibuješ ho milovat, vážit si ho, pomáhat a důvěřovat mu jako svému nejbližšímu pozemskému příteli. Spojuješ svůj život s jeho životem a chceš mu být věrnou manželkou v dobrém i ve zlém, dokud vás smrt nerozdělí. Je-li tomu tak, s důvěrou v Boží pomoc odpověz slovy: **S pomocí Boží slibuji.**

Nevěsta: S pomocí Boží slibuji!

Kazatel:

Protože jste si nyní před Bohem a přítomnými svědky slíbili manželskou věrnost a lásku, prohlašuji vaše manželství podle Božího řádu za nerozlučitelné. Co Bůh spojil, člověk nerozlučuj!

V případě, že se jedná o svatební shromáždění s požehnáním uděleným vkládáním rukou, vloží kazatel ruce na hlavy novomanželů a udělí požehnání. V opačném případě tuto část vhodně ukončí (např. přímluvnou modlitbou).

Kazatel:

(novomanželé klečí nebo stojí)

Přijměte požehnání: *Ať Hospodin vám žehná a chrání vás, ať Hospodin rozjasní nad vámi svou tvář a je vám milostiv, ať Hospodin obrátí k vám svou tvář a obdaří vás pokojem. Milost našeho Pána Ježíše Krista a láska Boží a přítomnost Ducha svatého buď s vámi. Amen.*

22) Pořad pohřebního shromáždění

Pohřební shromáždění má být soustředěno na zvěstování evangelia. Pozornost účastníků se nemá narušovat zbytečnou okázalostí. Při pohřebním shromáždění je třeba přinést jasnou zvěst evangelia a potěšení pozůstalým, bez nevhodného působení na city.

Členové sboru mají svou účastí umožnit společný zpěv křesťanských písní, případně službu pěveckého kroužku či jiného hudebního tělesa. Je vhodným doplněním, když se ke slovu kazatele připojí modlitbou ještě někdo z přítomných. Vhodné je také připomenutí svědeckví života zesnulého, které může vyřídit někdo ze starších sboru, nebo někdo ze širší rodiny.

Délka pohřební pobožnosti záleží na časových možnostech daných místem pohřbu. Její průběh však v žádném případě nemá být rozvláčný a mnohomluvný. Pohřební shromáždění má končit modlitbou s požehnáním a poděkováním kazatele za účast při pohřbu.

Církev bratrská se snaží působit k tomu, aby úmrtní oznámení, příprava pohřbu i celý jeho průběh byly střízlivé a aby vynikla především zvěst o Pánu života i smrti a požehnání víry v něho.

Pohřební shromáždění se může konat v modlitebně sboru, v obřadní síni, krematoriu či na hřbitově pod širým nebem.

Křesťanský kancionál obsahuje sekci písní, které se hodí k pohřebnímu rozloučení. Vhodné jsou také písně o Kristově vzkříšení a novém životě v Bohu.

Z biblických textů pro pohřební kázání je možné doporučit např.: Jb 1,21; Jb 19,25 a 27; Ž 23; Ž 27,13; Ž 42,2-12; Ž 46,2-12; Ž 71,1-9; Ž 102,12-13; Př 31,10; Iz 43,1; Pl 3,21-22; J 3,16-17; J 11,17-25; Ř 5,1-5; Ř 8,38n; 1K 15,14-16; Fp 4,19-20; 1Tm 4,8-10.

23) Pohřební bohoslužebné shromáždění

Pozdrav (introit)

Blaze tomu, kdo má ku pomoci Boha Jákobova, kdo s nadějí vzhlíží k Hospodinu, svému Bohu. On ví, že jsme stvoření, pamatuje, že jsme prach. Hospodinovo milosrdenství je od věků na věky s těmi, kdo se ho bojí, jeho spravedlnost je i se syny synů.³⁹

Amen.

Zarmoucená rodino, vážení smuteční hosté,

jsme zde shromážděni, abychom se rozloučili s naším milým bratrem, (panem), sestrou (paní) XY. Zemřel(a) v den, datum ve věku věk let.

Zakoušíme v životě mnoho dobrého a radostného, protože Hospodinovo milosrdenství zůstává s námi. Ale je nám také dáno nést bolest, kterou ani neumíme pojmenovat a pochopit. Jsme prach, vydáni do rukou smrti. Avšak nejen to dobré, ale i bolest a smrt drží ve své ruce náš Bůh, který řekl a slíbil, že nás v poslední den z pout smrti vysvobodí a setře nám každou slzu z očí.

V této naději se dnes chceme s naším milým zesnulým (naší milou zesnulou) rozloučit.

Modlitba:

Obraťme se nejprve k Pánu Bohu. Prosím, abyste vy, kteří můžete, k modlitbě povstali.

Hospodine, Otče náš,

buď požehnáno tvé jméno. Nevystopovatelné jsou tvoje cesty jimiž nás vedeš: podivuhodné, když nás zahrnuješ dobrem a radostí, a neschůdné, těžké, když vedou zármutkem a smrtí. Proto tě hledáme, Pane! Hledáme tvou blízkost, tvou odpověď, tvou útěchu.

Děkujeme, Bože, za život bratra (sestry) XY; že je skryt spolu s Pánem Ježíšem u tebe. Věříme, i když nechápeme, že jsi to ty, kdo nás vedeš a držíš. Děkujeme, že v životě i smrti smíme být tvoji.

³⁹ Ž 146,5; 103,14.17

Smiluj se nad námi, Pane Ježíši. Dej, prosíme, zarmouceným své potěšení a svou léčivou blízkost. Pro tvůj kříž a tvé vzkříšení.

Amen.

Prosím, posad'te se!

Čtení z Písma:

Píseň:

Může být vhodné zařadit krátké svědectví ze života zesnulého (někdo ze starších sboru či z rodiny, nebo z širšího příbuzenstva)

Kázání:

Píseň:

Modlitba a pochování:

Povstaňme k modlitbě!

Pane Ježíši Kriste,

který jsi sám plakal u hrobu svého přítele, požehnej slzy a smutek zarmoucených, ať přinese dobré ovoce pro tebe. Potěšuj pozůstalé, buď jim blízko, ať nacházejí novou naději a sílu.

Tobě, Pane, do tvých rukou poroučíme našeho milého (naši milou) XY a prosíme: Dej mu (jí) svůj pokoj a odpočnutí, plnost svého vzkříšeného života, dokud se s ním neshledáme ve tvém království, z tvé milosti.

Amen.

Zakončení pohřebního rozloučení:

Varianta I.

Milí přátelé (milí smuteční hosté),

jménem pozůstalých vám děkuji za vaši účast a za projevenou soustrast.

Varianta II:

Milí přátelé (milí smuteční hosté),

závěrem mi dovolte, abych jménem zarmoucené rodiny vám poděkoval za účast v tomto shromáždění, kterou jste projevili svůj vztah a lásku k tomu, se kterým se dnes loučíme.

Nyní zpívejme píseň, při které bude odnesena rakev. Prosím, kdo můžete, povstaňte.

Pán Ježíš říká: *Hle, já jsem živ a také vy budete žít. Amen.*

Pohřební shromáždění nevěřícího, který se nehlásil ke křesťanské církvi

Na základě pozvání je možné sloužit při pohřebních shromáždění s lidmi, o jejichž víře si nejsme jistí, nebo se i dozvídáme, že zemřelý nežil jako křesťan. Při takovém pohřebním rozloučení se varujeme vynášení jakýchkoli soudů o věčném určení zemřelého. Naším předním úkolem je zvěstování evangelia, aby pozůstalí i účastníci byli povzbuzeni a konfrontováni Božím slovem. Vždy dáváme důraz na čtení Božího slova, zvěstování i modlitbu.

24) Vybrané biblické verše vhodné jako vstupní slovo (introit), poslání a požehnání

Introit:

Milost vám a pokoj od Boha Otce našeho a Pána Ježíše Krista. (1K 1,3)

Milost vám a pokoj od toho, který byl, který jest a který přijít má. (Zj 1,4)

Povstaň, rozjasni se, protože ti vzešlo světlo, vzešla nad tebou Hospodinova sláva. (Iz 60,1)

Jak je Bůh dobrý k Izraeli, k těm, kdo jsou čistého srdce! (Ž 73,1)

Chci tě vyvyšovat, Bože můj a Králi, tvému jménu dobrořečit navěky a navždy. Po všechny dny ti chci dobrořečit a tvé jméno chválit navěky a navždy. (Ž 145,1-2)

Ať se zaradí všichni, kdo se k tobě utíkají; věčně budou plesat, když je budeš chránit, jásosem tě budou oslavovat ti, kdo milují tvé jméno. Spravedlivému, Hospodine, žehnáš, jako pavézou ho obklopuješ přízní. (Ž 5,12-13)

Pomoc naše a počátek náš jest ve jménu Hospodina, který učinil nebe i zemi, který je věrný ve svém věčném milosrdenství a díla rukou svých nikdy neopouští. (Ž 124,8; 138,8)

Hospodine, budeš-li mít na zřeteli nepravosti, kdo obstojí? Ale u Tebe je odpuštění, tak vzbuzuješ bázeň. (Ž 130,3n)

Nebesa vypravují slávu Boha silného a dílo rukou jeho obloha zvěstuje. (Ž 19,2)

Přistupme tedy směle k trůnu milosti, abychom došli milosrdenství a našli milost a pomoc v pravý čas. (Žd 4,16)

Pojďte, sklánějme se a padněme, klekejme před Hospodinem, stvořitelem naším. On je zajisté Bůh náš, a my lid pastvy jeho. (Ž 95,5)

Davidův, pamětní zápis, když uprchl před Saulem do jeskyně. Smiluj se nade mnou, Bože, smiluj se nade mnou, k tobě se utíkám moje duše. Utíkám se do stínu tvých křídel, dokud nepomine zhoubné nebezpečí. Volám k Bohu Nejvyššímu, k Bohu, jenž za mě dokončí zápas. (Žalm 57,1-3)

Bůh, který řekl „ze tmy ať zazáří světlo“, osvítil naše srdce, aby nám dal poznat světlo své slávy ve tváři Kristově. (2K 4,6)

Ježíš řekl: „Zůstanete-li v mém slovu, jste opravdu mými učedníky. Poznáte pravdu a pravda vás učiní svobodnými.“ (J 8,31-32)

Požehnaný a jediný Vládce, Král králů Pán pánů – on jediný je nesmrtelný a přebývá v nepřístupném světle; jeho nikdo z lidí neviděl a nemůže uvidět. Jemu patří čest a věčná moc.

Z Boha se raduje naše srdce, my doufáme v jeho svaté jméno. Tvoje milosrdenství buď, Hospodine, s námi, na tebe s důvěrou čekáme! (Ž 33,21-22)

Na počátku bylo Slovo, to Slovo bylo u Boha, to Slovo byl Bůh. To bylo na počátku u Boha. Všechno povstalo skrze ně a bez něho nepovstalo nic, co jest. V něm byl život a život byl světlo lidí. To světlo ve tmě svítí a tma je nepohltila. (J 1,1-5)

Poslání:

Neboj se, vždyť já jsem s tebou, nerozhlížej se úzkostlivě, já jsem tvůj Bůh. Dodám ti odvahu, budu tě podpírat pravicí své spravedlnosti... Já jsem Hospodin, tvůj Bůh, držím tě za pravici a pravím ti: Nebojte se, já jsem tvá pomoc. (Iz 41,10 a 13)

Jděte, kamkoli vás Bůh pošle, konejte dílo, k němuž jste byli povoláni. Ať vás Bůh posvětit ve všem a zachová bez úhony k příchodu našeho Pána Ježíše Krista. Amen. (1Te 5,23)

Hleďte, aby nikdo neoplácel zlým za zlé, ale vždycky usilujte o dobré mezi sebou a vůči všem. Stále se radujte, v modlitbách neustávejte. Za všech okolností děkujte, neboť to je vůle Boží v Kristu Ježíši pro vás. Plamen Ducha nezhášejte, prorockými dary nepohrdejte. Všecko zkoumejte, dobrého se držte; zlého se chraňte v každé podobě. (1Te 5,15-22)

Ve vašem srdci ať vládne mír Kristův, k němuž jste byli povoláni v jedno společné tělo. A buďte vděční. Nechť ve vás přebývá slovo Kristovo v celém svém bohatství. (Ko 3,15-16)

Pokoj Boží ať vítězí v srdcích vašich... Slovo Kristovo přebývej ve vás bohatě se vši moudrostí... a všecko cokoli činíte v slovu nebo v skutku, všecko činite ve jménu Pána Ježíše, díky činíce Bohu Otci skrze něho. Amen. (Ko 3,16n)

Budou znamení na slunci, měsíci a hvězdách a na zemi úzkost národů, bezradných, kam se podít před řevem valícího se moře. Lidé budou zmírat strachem a očekáváním toho, co přichází na celý svět. Neboť mocnosti nebeské se zachvějí. A tehdy uzří Syna člověka přicházet v oblaku s mocí a velikou slávou. Když se toto začne dít, napřimte se a zvedněte hlavy, neboť vaše vykoupení je blízko.“ (L 21,25-28)

A Bůh pokoje, který pro krev stvrzující věčnou smlouvu vyvedl z mrtvých velikého pastýře ovcí, našeho Pána Ježíše, nechť vás posílí ve všem dobrém, abyste plnili jeho vůli; on v nás působí to, co se mu líbí, skrze Ježíše Krista. Jemu buď sláva na věky věků! Amen. (Žd 13,20-21)

Tak každý dobrý strom dává dobré ovoce, ale špatný strom dává špatné ovoce. Dobrý strom nemůže nést špatné ovoce a špatný strom nemůže nést dobré ovoce. Každý strom, který nedává dobré ovoce, bude vyřazen a hozen do ohně. A tak je poznáte po jejich ovoci. (Mt 7,17-20)

Hospodin je světlo mé a moje spása, koho bych se bál? Hospodin je záštita mého života, z koho bych měl strach? (Ž 27,1)

A nyní odejděte v pokoji. Držte se toho, co je dobré. Nikomu zlé za zlé neodplácejte. Posilujte klesající. Podpírejte slabé. Potěšujte zarmoucené. Mějte v úctě všechny. Milujte Pána a služte mu s radostí a v moci Ducha. (1Te 5,13-15)

Kéž je nám Bůh milostiv a dá nám požehnání, kéž nad námi rozjasní svou tvář! Ať je známa na zemi tvá cesta, mezi všemi pronárody tvoje spása! (Ž 67,2-3)

Apoštol píše: Podle jeho slibu čekáme nové nebe a novou zemi, ve kterých přebývá spravedlnost. Proto, milovaní, očekáváte-li takové věci, snažte se, abyste byli čisti a bez poskvrny a mohli ten den očekávat beze strachu před Božím soudem. A vězte, že ve své trpělivosti vám Pán poskytuje čas ke spáse. (2Pt 3,13-15a)

Nikdo z nás nežije sám sobě a nikdo sám sobě neumírá. Žijeme-li, žijeme Pánu, umíráme-li, umíráme Pánu. Ať žijeme, ať umíráme, patříme Pánu. Vždyť proto Kristus umřel i ožil, aby se stal Pánem i mrtvých i živých. Proč tedy, ty slabý soudíš svého bratra? A ty silný, proč zlehčuješ svého bratra? Všichni přece staneme před soudnou stolicí Boží. ...A tak usilujme o to, co slouží pokoji a společnému růstu. (Ř 14,7-10+19)

Z Boha se raduje naše srdce, my doufáme v jeho svaté jméno. Tvoje milosrdenství buď, Hospodine, s námi, na tebe s důvěrou čekáme! (Ž 33,21-22)

'Chvalte Hospodina všichni národové a vzdej mu chválu lid všech zemí.' 12 A Izajáš k tomu říká: 'Přijde potomek Isajův, povstane, aby vládl národům, v něj budou pohané doufat.' 13 Bůh naděje nechť vás naplní veškerou radostí a pokojem ve víře, aby se rozhojnila vaše naděje mocí Ducha svatého. 14 Jsem přesvědčen také já o vás, bratří moji, že i vy jste plní dobroty, naplnění veškerým poznáním, takže sami můžete ukazovat cestu jeden druhému. (Ř 15,11-14)

Znáte přece štědrost našeho Pána Ježíše Krista: byl bohatý, ale pro vás se stal chudým, abyste vy jeho chudobou zbohatli. (2K 8,9)

Jděte nyní a zvěstujte evangelium slovy i skutky; pečujte o spravedlnost, lásku a pokoj; odejděte se zaslíbením, že se s Ježíšem Kristem setkáme mezi nejmenšími z našich bratrů a sester.⁴⁰

A slyšel jsem zpěv jakoby ohromného zástupu, jako hukot množství vod a jako dunění hromu: "Haleluja, ujal se vlády Pán Bůh náš všemohoucí. Radujme se a jásejme a vzdejme mu chválu; přišel den svatby Beránkovy, jeho choť se připravila a byl jí dán zářivě čistý kment, aby se jím oděla." Tím kmentem jsou spravedlivé skutky svatých. Tehdy mi řekl: "Piš: Blaze těm, kdo jsou pozváni na svatbu Beránkovu." A řekl mi: "Toto jsou pravá slova Boží." (Zj 19,6-9)

⁴⁰ Z liturgie Francouzské reformované církve, 1996

Požehnání:

Milost, slitování a pokoj od Boha Otce a Krista Ježíše, našeho Pána. (1Tm 1,2)

Ať Hospodin vám žehná a chrání vás, ať Hospodin rozjasní nad vámi svou tvář a je vám milostiv, ať Hospodin obrátí k vám svou tvář a obdaří vás pokojem. Amen! (Nu 6,24-27)

Kéž rostete v milosti a poznání našeho Pána a Spasitele Ježíše Krista. Jemu buď sláva nyní a až do dne věčnosti. Amen! (2Pt 3,18)

Z Boha se raduje naše srdce, my doufáme v jeho svaté jméno. Tvoje milosrdenství buď Hospodine, s námi, na tebe s důvěrou čekáme! (Ž 33,21-22)

Bůh naděje nechť vás naplní veškerou radostí a pokojem ve víře, aby se rozhojnila vaše naděje mocí Ducha svatého. (Ř 15,13)

Milost Hospodina, Boha našeho, buď s námi. Upevni nám dílo našich rukou, dílo našich rukou učiň pevným! (Ž 90,17)

Buď rozhodný a udatný...Sám Hospodin půjde před tebou, bude s tebou, nenechá tě klesnout a neopustí tě; neboj se a neděs. (Mojžíšovo požehnání, Dt 31,7-8)

Nebeským požehnáním požehnej vás Bůh Otec, Syn i Duch svatý, jediný Bůh požehnaný na věky věků. Amen!

A Bůh pokoje, který pro krev stvrzující věčnou smlouvu vyvedl z mrtvých velikého pastýře ovcí, našeho Pána Ježíše, nechť vás posílí ve všem dobrém, abyste plnili jeho vůli; on v nás působí to, co se mu líbí, skrze Ježíše Krista. Jemu buď sláva na věky věků! Amen.

Sám pak náš Pán Ježíš Kristus a Bůh náš Otec, který si nás zamiloval a ze své milosti dal věčné potěšení a dobrou naději, nechť povzbudí vaše srdce a dá vám sílu ke každému dobrému činu i slovu. Amen! (2Te 2,16nn)

Hospodin je tvůj ochránce, Hospodin je ti stínem po pravici. Ve dne tě nezasáhne slunce ani za noci měsíc. Hospodin tě chrání ode všeho zlého, on chrání tvůj život. Hospodin bude chránit tvé vycházení a vcházení a vcházení nyní i navěky. (Ž 121,5-8)

Sestry a bratři, svěřuji vás dobrotě všemohoucího Boha i lásce jeho jednorozeného Syna i milosti Ducha svatého. Ať je strážcem vašeho života, abyste chodili ve světle pravdy a aby se na vás naplnily jeho sliby; a na mně ať se splní také. Jděme v pokoji a ať nás provází požehnání všemohoucího Boha, Otce i Syna i Ducha svatého. Amen.⁴¹

⁴¹ Poslání a požehnání jako jeden celek podle B. Boušeho, In: FILIPI, P. *Pozvání k oslavě: Evangelická liturgika*. s. 242

25. Obsah

Předmluva	2
1. Co jsou agenda a liturgie?	3
2. Bohoslužba v Písmu svatém	4
3. Církevní rok	5
4. Křesťanské shromáždění	7
5. Znamení, symbol, rituál	8
6. Bohoslužba Církve bratrské	9
7. Místo bohoslužby	10
8. Jednotlivé části bohoslužby	10
1) Introit – vstupní slovo	10
2) Pozdrav – salutatio	11
3) Písmo svaté v bohoslužbě	12
4) Vyjádření lítosti a prosba o smilování (Kyrie eleison)	11
5) Písně chval (Gloria – sláva)	12
6) Modlitby	12
7) Přímluvné modlitby	13
8) Zpěv církve	14
9) Kázání – homilie	15
10) Vyznání víry	15
11) Eucharistie – svatá večeře Páně	17
12) Oznámení	18
13) Osobní svědectví	19
14) Finanční sbírka	19
15) Poslání – slovo na cestu	20
16) Požehnání	20
17) Kristem ustanovené svátosti	21
18) Křest	22
19) Večeře Páně	22
20) Členský slib	24
Náčrt kazuálií a formuláře pro jednotlivé bohoslužebné příležitosti	
1. Svatá večeře Páně (eucharistie)	25
2. Požehnání dítěti	36
3. Křest věřícího	38
4. Křest dítěte	41
5. Bohoslužebná připomínka křtu a obnova křestního závazku	43
6. Členský slib navazující na křest	45
7. Členský slib dříve pokřtěných	46
8. Slib zvoleného staršovstva	47
9. Vikariát	48
10. Slib vikáře	48

11. Ordinance a instalace kazatele	49
12. Ordinační slib	50
13. Instalační slib kazatele a sboru	51
14. Slib při ordinaci diakona	52
15. Pověření služebníka v nedělní besídce, dorostu, mládeži ap.	53
16. Pověření učitele teologie	53
17. Slib učitele teologie	53
18. Slib Rady Církve bratrské	54
19. Způsob služby nemocným	54
20. Církevní sňatek	55
21. Svatební shromáždění (bez právního účinku)	59
22. Pořad pohřebního shromáždění	60
23. Pohřební bohoslužebné shromáždění	61
24. Vybrané biblické verše vhodné jako vstupní slovo (introit), poslání a požehnání	63
25. Obsah	67

Vydala Rada Církve bratrské
pro vnitřní potřebu sborů
Praha, 2014